

REZÜMÉKÖTET

**XXIII. OTDK
TANTÁRGYPEDAGÓGIAI
ÉS
OKTATÁSTECHNOLÓGIAI
SZEKCIÓ**

1997. április 2 - 4.



SZEGED
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

XXIII. OTDK
Tantárgypedagógiai és
Oktatástechnológiai
Szekció.

1997. április 2 - 4.

**A kötet megjelenését az
Országos Tudományos Diákköri Tanács támogatta.**

Technikai szerkesztés: Jancsák Csaba és Mészáros Ferenc.
Kiadta: a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Hallgatói Önkormányzata.
Megjelent: 500 példányban.
Nyomás: Bába és Társai kft. (62/ 464-015).



Egészségnevelés

FRENYÓ BENCE, SZÉKELY FERENC, WÁGNER JÓZSEF
MAN oktatóprogram és keretrendszer értelmileg sérült gyermekek számára
Veszprémi Egyetem
Konzulens: Sikné dr. Lányi Cecília, dr. Bencze Tibor

A Man – Oktató keretrendszer első változata 1995-ben készült el a veszprémi Bárczi Gusztáv Általános Iskola tanulásban akadályozott gyermekei segítésére. A jelenlegi verzió már egy barátságosabb, könnyebben kezelhető, több új funkciót tartalmazó program, amely az iskola segítőkész tanári karával és a gyermekekkel karöltve készült el.

A gyerekek és szüleik számára nehezen érhetőek el a drága tankönyvek és képek könyvek. Mivel egyre több iskolában használnak számítógépet a tanításban, készítettünk egy általános célú – nem csupán fogyatékos gyermekek tanítására szolgáló – keretrendszert, amely egyszerre teszi lehetővé az oktatást, a számonkérést, és mindezt akár több nyelven is.

A programcsomag egy összetett szerkesztő, egy oktató-magyarázó, és számonkérő részből áll. A szerkesztő modul segítségével a tanmenetet összeállító tanár létrehozhat a tantárgyhoz illeszkedő adatbázist, amelyben a magyarázó szövegek, az ezekhez tartozó képanyag és gyakorlókérdések, valamint az egyes témaköröket lezáró számonkérő dolgozatok fejezetekre osztva szerepelnek. Mindez elkészíthető több nyelven is, amelyek közül a tanár dönti el, hogy milyen nyelven kívánja tanítani az aktuális tananyagot.

Az oktató részben a gyermek átveheti az általa kiválasztott tantárgy fejezeteit, egyszerűen fogalmazott magyarázatokkal és sok képpel. Mivel a program támogat bizonyos multimédiás lehetőségeket is, így élő szóban és mozgó képekkel illusztrálva sajátíthatja el a szükséges ismereteket.

A számonkérő fejezettel dolgozatok „írhatók” a számítógépen. Ezeket a program értékeli és a tanár által meghatározott minősítéssel „jutalmazza”. Az összes ilyen tesztet a program megőrzi, lehetővé téve a későbbi megtekintést, és mintegy naplózza a gyermekek felkészültségét a tanév során.

KELLER KRISZTIÁN, KLEMM PÁL, SZUJÓ FERENC
Drog és függőség
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola
Konzulens: Dr. Forgó Sándor, Koczka Ferenc

Magyarországon az oktatáson belül megdöbbentően kevés figyelem irányul a kábítószer- és egyéb függőségek egészségromboló hatásaira. Statisztikai adatok nem, vagy csak alig léteznek. Néhány epidemiológiai vizsgálat készült ugyan, de ezek vagy nem reprezentatív mintán történt adatfelvételek, vagy csak valamilyen speciális népességet reprezentálnak, vagy a drogfogyasztás elterjedtségéhez képest kicsi elemszámú – alacsony megbízhatóságot eredményező – mintával dolgoztak. További problémát jelent, hogy csak néhány kábítószerre vonatkoztak.

A létező, megelőzéssel foglalkozó kiadványok tartalma és nyelvezete kívül áll a lehetséges drogfogyasztók – vagyis az ifjúság – érdeklődési körén, tehát nagyrésztük nem jut el hozzájuk.

Dolgozatunkat elsősorban közép- és felsőoktatási intézmények számára készítjük, de bizonyos részei az általános iskolai nevelésben is felhasználhatók. Törekszünk arra, hogy a program nyelvezetében és hangulatában közel álljon a diákokhoz.

Tárgyaljuk:

- a drogokkal kapcsolatos főbb fogalmakat és történetüket,
- a kábítószeres fajtáit és hatásait,
- a fogyasztási szokásokat,
- a függőséggel kapcsolatos betegségeket és ezek gyógykezelését,
- a kábítószer használók szociális környezetét, és családi hátterét,
- a járulékos bűnözést, és kitérünk néhány statisztikai adatra.

Felhasználunk álló- és mozgóképeket, zenei anyagokat, melyek válogatásánál fő célunk az éppen aktuális szövegek, dokumentumok hangulatának visszatükrözése, illetve azok megerősítése.

Az ismereteket a multimédia segítségével próbáljuk a diákokhoz közelebb hozni, ezáltal az audiovizuális hatások mellett szabadon választhat az őt érdeklő témakörök között. Nem elhanyagolható szempont, hogy az oktatási folyamatokban egyre nagyobb szerepet játszik a számítógép.

KUCSERA VIKTÓRIA

A normálistól eltérő, illetve sérült személyiség nevelésének egyes kérdései

Miskolci Egyetem Dunaujvárosi Főiskolai Kar

Konzulens: Kelemen Gyula

Az átlagtól elmaradó gyerekek azok, akik fizikai, pszichológiai, családi vagy szociális jellegű ok miatt – ha csak átmenetileg is – speciális támogatásra szorulnak.

Tanulmányomban a problematikus gyerektípus tanulási viszonyaival foglalkozom, bemutatom hátrányos helyzetük összetevőit, a rendellenesség okait és ezek alapján a megoldás lehetőségeit.

PÉTER RENÁTA

A kisiskolások írástanulásához szükséges helyes ülés mód fontossága

Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola

Konzulens: Dr. Ákoshegyi István

Az óvodából az iskolába kerülő kisgyermek életmódjában jelentős változás következik be, mely különösen az életkorra oly annyira jellemző mozgásos tevékenységet korlátozza.

Ülő testhelyzetben több órán át foglalkoztatjuk, írni tanítjuk, de vajon megtettünk-e mindent, amivel elősegítjük – az ez idő alatt felvett – testhelyzetének optimális alakulását. Dolgozatomban két város (Szekszárd, Bátaszék) kisiskolásainak írástanítás közbeni testhelyzetéről kívánok reális képet nyújtani, diaképek elemző bemutatásával. A látottak alapján megállapíthatjuk, hogy összefüggés van a testhelyzet, az írástanulás és az iskolabútorzat között. Továbbá felelősséggel tartozik a pedagógus a rábizott gyermekek helyes testtartásának kialakításában.

TÓTH SZILVIA

Az úszástanítás eredményességének vizsgálata az alsó tagozatban

Comenius Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Kőszegi Ferenc

Az úszás a szervezetre kifejtett sokoldalúan fejlesztő hatása közismert. Ennek ellenére uszodai tapasztalataim azt mutatják, hogy az iskolai úszásoktatás nem igazán eredményes.

Ezek a tapasztalatok ösztönöztek arra, hogy konkrétan megvizsgáljam az úszásoktatás eredményességét. Tehát tapasztalati tény, hogy nem igazán eredményes az úszásoktatás. Vannak egyértelmű, látható okai (keves óraszám, magas létszám és egyéb negatív külső feltételek), de ezek a gátló hatások ellenére is biztosan vannak lehetőségek az eredményesebb úszásoktatásra.

Az adott helyzetet mértem fel az oktatás tárgyi és személyi feltételeire vonatkozóan kérdőív segítségével és megvizsgáltam a tanulók úszás tudásszintjeit több sárospataki iskolában, illetve Kazincbarcikán nyári úszótanfolyamokon. Kutatásaim során áttanulmányoztam több szakirodalmat. Azt tapasztaltam, hogy az ott leírtak nem minden esetben érvényesülnek az úszásoktatásban. Az alsó tagozatból kikerülve 2-3 évi úszásoktatás után a tanulók kevesebb mint fele tanul meg úszni eredményesen (minimum 50 méter leúszása). Valamivel eredményesebbek azok a csoportok, ahol a gyorsúszással kezdik az oktatást, ez főleg az úszásnem ismerete vonatkozásában érvényes. Az iskolai úszásoktatást végzők valamilyen általános iskolai testnevelő tanárok, úszóoktatói, edzői képesítéssel nem rendelkeznek.

A pozitív és negatív tapasztalatok feltárásával szeretnék segíteni, hogy az úszásoktatás eredményesebb legyen régióinkban.

Ember és társadalom

BATTYÁNYI ANDREA

A néprajz helye és szerepe a Nemzeti Alaptanterv „Ember és társadalom” műveltségi területében

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Nyizsnyánszki Ferenc

Az egységes történelemszemlélet kialakítása érdekében már az alsó tagozatban rá kell irányítanunk a tanulók érdeklődését az őket körülvevő környezetre (az otthonra, a szülőföldre), az élő népi hagyományokra. Az új tanterv lehetővé teszi, hogy népünk gazdag kultúrája az eddiginél nagyobb szerepet játsszék az iskolai oktatásban, s a néprajzi anyag bővebb szerepeltetése mellett szól az a sajátossága is, hogy a gyermekek életkorának kitűnően megfelelő, az iskolai életet színesítő módszerekkel tanítható, s több nevelési cél megvalósítását elősegítheti. A Nemzeti Alaptanterv műveltségi területei között elsődlegesen az „Ember és társadalom” tantárgyblokk az, amely magára vállalhatja a néprajzi ismeretek, hagyományok, értékek átadását. A honismeret gazdagítása már nemcsak fakultációs és szakköri keretek között történhet – ám ezek még most is elengedhetetlenek –, hanem beépülve a tananyagba annak szerves részeként fő irányt adhat az oktatásnak. A következőkben megkísérlek vázlatos képet nyújtani az „Ember és társadalom” tárgy tanításakor felhasználható néprajzi ismeretek rendszeréről.

BLISZKÓ VIKTOR, PETROZSÉNYI NÓRA, SZÚCS SOLYMOSI PÉTER

A mai magyar képzőművészet

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Koczka Ferenc, Balázs Péter

Multimédia projektünk az iskolai művészeti oktatásban régóta meglévő hiányt hivatott pótolni. Az órákon a művészet történetét vizsgálva a tanárok ritkán jutnak el az oktatásban a XX. század művészeti műfajaiig, és a kiállítótermekben látható alkotások megtekintése után az azokat létrehozó áramlatokig, és a készítés módjáig. Ezeket a kérdéseket válaszolja meg a program 7 műfaj 35 alkotójának művein keresztül.

A megtanítandó és alkalmazandó fogalmak az írott szövegben kiemelve jelennek meg. Rájuk kattintva előtűnik a szó magyarázata.

Célkitűzésünk néhány kortárs magyar képzőművész életrajzának és alkotásainak bemutatása, az alkotások készítésével kapcsolatos technikai kérdések megválaszolása.

A médiaválasztást, a téma érdekesebbé tételén kívül, egyes alkotók szerteágazó tevékenysége is indokolja. A zenélő festők és festő zenészeken kívül bizonyos képzőművészeti műfajok alapvetően audiovizuálisak (pl.: performanszok).

A számítógép az utóbbi időben alapvető eszközévé vált bizonyos művészeti ágaknak, pl. elektrografika, network-art, computer-art, intermedialis műfajok, kommunikációs projektek, számítógépes bélyegképek stb. Ezeket a legkézenfekvőbb létrehozójuk, a számítógép segítségével bemutatni.

Munkánk célja a szórakoztatva, érdekesen tanítás.

DICZHÁZI JUDIT

Bors vezér örökében

Eötvös József Tanítóképző Főiskola

Konzulens: dr. Sztana Jánosné

Dolgozatommal Bors vezér örökébe eredünk.

Célom a róla elnevezett földvár bemutatása.

Jelen munkámnak figyelemfelhívó szándéka is van: ugyanis úgy érzem, hogy ezen jelentős honfoglalás- és államalapítás-kori településközpont a köztudatban nem foglalja el az őt megillető helyet, szerepet.

Megpróbálom a földvárról szóló ismereteket felhasználva elhelyezni dolgozatom lakóhelyem helyi tantervébe a NAT keretjellegetek segítségével.

A földvár történetének megírása során két fő szempont vezérelt. Borsod történetének történelmi távlatokba való beágyazása az első jelentősebb kultúrák Kárpát-medencében való megjelenésétől kezdve, a honfoglaló őseink általi birtokbavételén keresztül egészen a vár központi szerepének megszűntéig, a tatárjárásig.

Ugyanakkor figyelemmel kísérem a vár régészeti feltárását a múlt századtól napjainkig.

Különös súlyt helyezek a közelmúltban folyó ásatások bemutatására, hiszen a kutatómunka során olyan jelentős eredmények születtek, melyek országos viszonylatban is megállják helyüket.

S remélem így válik dolgozatom múltunk, lakóhelyünk, szűkebb pátriánk megismerésének minél jobb eszközévé.

KELEMEN LILLA

A kisleányok mindennapjai a századforduló Magyarországon

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Balog Lászlóné

Dolgozatomban a századforduló elején, hagyományos paraszti közösségben élő kisleányok életét kísértem figyelemmel, születéstől a párvalasztásig. Korosztályonként megvizsgáltam a leányok öltözékét, játékait és társas életét, munkáját és a családban elfoglalt helyét. Külön figyelmet fordítottam a tájegységek közötti különbségekre; dolgozatomban próbáltam érzékeltetni, hogy ezek a különbségek hogyan jelennek meg az élet különböző területein. Azt hiszem, a kisleányok életén kívül sikerült bemutatnom valamit abból a közegből, amelyben ezek a gyermekek éltek.

A különböző korosztályok vizsgálata után megkíséreltem adni egy képet arról, hogyan lehet az itt leírtakat iskolai célra felhasználni. E célból módszertani útmutatót készítettem.

KOTHENCZ GABRIELLA

Emberi élethelyzetek a totalitarizmusban. (A szabadság, mint demokratikus érték tanításának egy lehetséges modellje)

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Karikó Sándor, Kiss Mária Rita

A Nemzeti Alaptantervben kiemelt figyelmet kapott a társadalomban élő ember viszonyrendszerének tanítása. Ennek egyik legfontosabb területe az új típusú, demokratikus, politikai attitűdök fejlesztése.

Minden demokráciában az iskola szerepét vállal a társadalom politikaképeinek formálásában. Erre a közép-kelet-európai diktatúrák bukása után a mi régióinkban különösen nagy szükség van.

Dolgozatom és a hozzá kapcsolódó előadás egy lehetséges példa arra, hogy a szabadságot, mint demokratikus, politikai értéket hogyan lehet közvetíteni a középiskolákban.

A mai középiskolás nemzedék nem érzékelte közvetlenül a politikai szabadság hiányát. Bizonyított tény az is, hogy a szülők többségének politikai értékrendjében sem áll a legfontosabb helyen.

Másrésről viszont tagadhatatlan, hogy a szabadság a stabil demokráciák alapvető értékei közé tartozik. Emiatt kiemelten fontos tehát megmutatni a tanulóknak azt, hogy milyen következményekkel jár a szabadság hiánya. Úgy vélem, hogy a művészeti ágak, például az irodalom a személyes befogadói élmények intenzitása miatt különösen alkalmas lehet a szabadság hiányából következő emberi méltóságot sértő élethelyzetek illusztrálására.

A dolgozatomban irodalmi példák alapján (Orwell: 1984; Koestler: Sötétség délben; Szolzsenyicin: Ivan Gyenyiszovics egy napja) olyan anyagot válogattam össze, amelyek a téma oktatásakor segédletként szolgálhatnak. Előadásomban pedig egy konkrét óra vázlatát és a szemléltetés néhány példáját mutatom be.

A bemutatandó megközelítési mód összhangban áll a NAT műveltségi blokkokra épülő koncepciójával; a jelzett téma interdiszciplináris, irodalmi, társadalomelméleti, szociálpszichológiai aspektusait villantja fel.

„Nem ismételhjük eléggé: semmi sem csodálatosabb a szabadság művészeténél, ám nincs keményebb dolog a szabadság iskolájánál. A szabadság rendszerint viharban születik, kinkeservesen kap lábra a társadalmi széthúzás idején, s amikor idős már, ismerhetjük fel jótéteményeit.” (Tocqueville: Az amerikai demokrácia, Európa Kiadó, 1993. 345. old.)

PÁRTÉNYI JUDIT

Történelmi portrék az alsó tagozatos olvasókönyvekben; István király

Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Tóth Istvánné

A dolgozat az alsó tagozatban tanítandó történelmi olvasmányok helyét, szerepét próbálja tisztázni. Egyértelmű, hogy nem történelmet kell tanítani, hanem történeteket, még akkor is, ha ezek szigorú kronológiai sorrendet követnek. Ezeket nem lehet tanítani úgy, hogy a pedagógus nem rendelkezik pontos történelmi ismeretekkel – ez elégségességnek még nem nevezhető, csak szükségesnek. A fentiekén túl történelmi személyeket emberközelbe kell hozni, kell tudni láttatni őket – így lehetne megalapozni a későbbi történelem tanítását, így lehetne a történelmi múlt tiszteletére, szeretetére nevelni. A dolgozat szűkebb témája István király, az ő portréját próbáltam elkészíteni. Objektivitásra törekedtem, de a szubjektív viszonyulást sem kívántam mellőzni. Anyaggyűjtésem során új adatokra is rábukkantam, például aug. 20-a kapcsán az ünnep tartalmának változásában. Konzulens tanárom szerint munkám egyik legértékesebb része a tankönyv-elemzés, a hibák, pontatlanságok kiemelése, valamint az óravázlat, amely a műhelymunkát tükrözi.

SOMOGYI ANIKÓ

Szarvasmotívum az alsós irodalmi anyagban

Eötvös József Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Késmárki Julianna

Témakeresésem során talákoztam azzal a jelenséggel, hogy a szarvasmotívumot tartalmazó szemelvények tanításával mintha gond lenne. A csodaszarvas nagyon ősi szimbólum, amellyel már az alsós gyermek is találkozik. Ezért azt a célt tűztem ki magam elé, hogy megvizsgálom, hogyan helyezkedik el, milyen összefüggéseket mutat az alsós irodalmi anyagban. Mindemellett feltárja azt a műveltségi anyagot, ami a téma ismeretéhez szükséges. Vizsgálódásomat négy tankönyv alapján végeztem és a téma természetes vonzataként egy-egy szemelvényhez megkísérlem, hogy tanítási óravázlatokat is tervezek. A téma tanítása nem könnyű még a gyakorlott pedagógus számára sem. Éppen ezért úgy érzem, hogy a témában való elmélyülésem és vizsgálódásom mindenképpen hasznos lehet.

TAKÁCS BARBARA

Református óvodák újjászületése Magyarországon

Benedek Elek Óvóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Zilahi Józsefné

A dolgozat a jelenleg újjászervezett és működő református óvodákat ismerteti. A vezetőóvónőkkel történő levelezés alapján vázolja fel kezdeti próbálkozásait, kialakuló gyakorlatukat. Bevezetőjében visszapillant a sajnálatosan megszakított hagyományokra, majd a protestáns alapelveit, célját, nevelési eszméit ismerteti. A gyakorlati megvalósítás részleteire is kitér. A kezdeti bizonytalanságokat sem mellőzi. Kulcsfontosságú szerepet tulajdonít a nevelő hitelességének, példamutatásának. Néhány példát sorol fel a létező református óvodák munkájából és igyekszik azokat továbbgondolni. A dolgozathoz egy képzelt, határozott arculatú óvodai nevelés körvonalai bontakoznak ki.



Ember és természet

BORSOS SZABÓ TAMÁS

Tanulmányi séta- és kirándulástervezetek készítése az általános iskola alsó tagozatán

Budapesti Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Puztai Jánosné dr.

Mivel számomra meghatározó a természet szeretete, ezért dolgozatírásom alapvető céljául azt tűztem ki, hogy feltárjam és megismerjem azokat a módszereket, melyekkel szemléletmódomat átadhatom tanítványaimnak. Szerettem volna szakmai érvekkel alátámasztani azt a meggyőződésemet, hogy a tanulmányi kirándulások nélkülözhetetlenek az oktatás-nevelés folyamatában.

Munkám során először feltérképeztem, hogy a tanulmányi kirándulást, mint fontos szemléltető módszert hogyan használták fel neves pedagógusaink az egyes történelmi korszakokban. Majd e mellé, mintegy folytatásként, felsorakoztattam napjaink szakembereinek elképzeléseit, összevetve azt a sajátjaimmal. A tanulmányi kirándulásokhoz szükséges algoritmus felhasználásával kidolgoztam konkrét túratervezeteket a Budai-hegységbe és a Börzsönybe, mely túrák egy részét a gyerekekkel is bejártuk. Mindezt bőséges illusztráció és feldolgozó feladatsorok egészítik ki.

Úgy gondolom, hogy a dolgozatom megírása során szerzett tapasztalatok, ismereteki bőségesen bizonyítják elképzelésemet, mely szerint a tanulmányi kirándulásokra igenis szükség van. Hiszen kielégítik gyermekeink természetes mozgásigényét, visszavezetik őket a természet harmóniájához, olyan élményekhez és ismeretekhez juttatja őket, melyeket a padban görnyedve nem szerezhettek meg, és végül, de nem utolsó sorban felhasználhatók a környezetismeret órákon is, a tantárgyi koncentrációban.

ELEK CSILLA

Déaványai Tájvédelmi Körzet bemutatása és szerepe az oktatásban

Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Benke Zoltánné

A dolgozat első részében a környezet- és természetvédelem definiálása után megismerkedhetünk Békés megye védett területeivel, majd ezt követi a Déaványai Tájvédelmi Körzet (DTK) élőhelyeinek bemutatása életközösségek rendszerében (erdő; víz-vízpart-Ecseggpuszta; puszták flórája és faunája). A szerző kiemeli a DTK fő értékének, a túzoknak a bemutatását.

A dolgozat második részében a gyerekek életkori sajátosságait messzemenően figyelembe véve játékos feladatokon keresztül, közvetlen tapasztalatok, vizsgálatok, megfigyelések útján mutatja be, hogy a tájvédelmi körzet milyen lehetőségeket nyújt az 1-4. osztályos tanulók oktatásában és nevelésében, alkalmazkodva a jelenlegi tantervhez és a közeljövőben életbe lépő NAT-hoz.

HODÁSZY CSILLA

Távoli tájak élővilága – oktatócsomag készítése és kipróbálásának tapasztalatai

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola

Konzulens: Pálfiné Dr. Szalay Anna

Egyre több áramlat, alternatíva, reformtörekvés jelenik meg a pedagógiában, s ezek közül a legmegfelelőbbet kiválasztani s teljes mértékben eleget tenni a kihívásoknak, nem könnyű feladat. Meggyőződésem azonban, hogy a ma kezdő és majdan évtizedekig tanító pedagógusok nem mehetnek el szó nélkül az alternatív megoldások mellett. Lejárt az az idő, amikor csak központilag meghatározott sablonok szerint oktatnak a pedagógusok. Szükség van arra, hogy az alternatívákat jól ismerve és tudatosan választva a gyerekekhez közelebb álló, és ezért eredményesebb tanítási-tanulási koncepció alakuljon ki, amely egyénre és közösségre szabott, jobban alkalmazkodik a tanulók életkori sajátosságaihoz, és megnöveli az individuumok szerepét.

A fenti tényeket figyelembe véve arra vállalkoztam, hogy különböző alternatív pedagógiákból emeljek ki bizonyos elemeket, s ezek felhasználását mutassam be oktatócsomag segítségével.

Oktatócsomagomat a 6. osztályos biológia tananyag „Távoli tájak természetes élővilága” c. fejezetéhez készítettem.

Dolgozatom jelentős részében (III., IV., V. fejezet) az oktatócsomagom bemutatásával és első felhasználási tapasztalataival foglalkozom.

A pályamunkát mellékletenként tanári és tanulói növény-, állatkártyák valamint transzparenszek egészítik ki.

JÓZSA KRISZTIÁN

Természettudományos pálya választását befolyásoló tényezők vizsgálata utolsó éves középiskolásoknál

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Papp Katalin

A középiskolások természettudományos pályáktól való elfordulása világgelenség. Ennek egyik hazai látványos megnyilvánulása a műszaki, természettudományos pályákra felkészítő felsőoktatási intézmények iránti csökkent érdeklődés. Mi az oka ennek a kedvezőtlen tendenciának? Mi befolyásolja a fiatalokat a pályaválasztásban? Milyenek a diákok természettudományos attitűdjei? Milyen tényezőkre lehetünk befolyással az oktatási-nevelési folyamatban? E kérdéskör vizsgálatát céloztuk meg negyedikes középiskolások körében végzett kérdőíves felméréssel (15 középiskola, 259 tanuló), melyet egy nemzetközi vizsgálatból adaptáltunk a hazai viszonyoknak megfelelően. Az adatokat számítógéppel dolgoztuk fel, az asszociációkat statisztikai mutatókkal jellemeztük. Kapcsolatokat tártunk fel a természettudományos pályaválasztást motiváló tényezők, a természettudományos attitűdök, a tanulói személyiségjegyek között. Megvizsgáltuk a diákok tantárgyi kötődéseit. A diákok válaszai alapján úgy tűnik, hogy a természettudományos pályát választók döntését jelentősen meghatározza: a magasszintű technika megismerésének igénye, a természettudományos hobbi, az eljövendő természettudományos pályán várható sikerélmény. A családi környezet, a szülők kimutathatóan befolyásolják a pályaválasztást. A kísérletezés fontosságát a természettudományos oktatásban a tanulói vélemények is megerősítették. A középiskolás diákok igénylik a tanítási órán kívüli foglalkozásokat, a külső előadók előadásait, a szakköröket, versenyeket. A természettudományos órákon szívesebben veszik a tanár irányítását, az önálló munkát kevesen vállalják. Eredményeink a nemzetközi vizsgálattal összehasonlítva azt mutatják, hogy a magyar középiskolások a kapott paraméterekre, változókra való odafigyeléssel befolyásolhatók, nagyobb mértékben, mint például a japán diákok. Az adatokból levont következtetések meglepőek számunkra, a fiatalok válaszai sejtéseink empirikus bizonyítékai. A levont következtetések helytállóságát bizonyítja, hogy a hasonló tartalmú attitűd típusú változók magasan korrelálnak.

LÉBÁR ANITA

Játékos feladatok a földrajzi ismeretszerzésben

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Lakotár Katalin

A dolgozat célkitűzése, hogy áttekintést nyújtson a játék pedagógiai, pszichológiai szerepéről, helyéről a tanítási-tanulási folyamatban. Bemutassa a játékos feladatmegoldások szükségességét és lehetőségét a földrajz órákon, gyakorlati útmutatóként szolgáljon a tanárok számára.

A dolgozat 2 fő részre tagolódik: a játékra vonatkozó elméleti részre és a földrajz órán alkalmazható játékok gyűjteményére.

Az első részben megismerkedhetünk a játék pedagógiájának rövid történetével, a játék nevelési, életkori sajátosságaival, szerepével a tanítási-tanulási folyamatban.

A második rész 49 játékot, ezek leírását, egy-egy mintát és javasolt felhasználási helyüket tartalmazza. Öt csoportba rendezve ismerhetjük meg ezeket: rajztopográfiai, szóbeli, írásbeli játékok, rejtvények és népek játéka.

A játékgyűjteménybe olyan feladatok kerültek, amelyek a Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott követelményekhez igazodnak, kiállták a gyakorlat próbáját. Ezek a tanórán eredményesen alkalmazhatók, s a tanulók és a tanár munkáját változatosabbá is teszik.

NAGY ISTVÁN

Lakóhelyem és környékének bemutatása tanulmányi kiránduláson és sétán

Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Horváth Piroska

Az ismeretszerzések általában nem egy-egy tantárgyra koncentrálnak, hanem mindegyikre támaszkodva, s ezeket egybekomponálva hasznosítja, integrálja, összekapcsolja az életet. Erre építvén már számos országban (nem csupán nyugaton) terjedt el az úgynevezett projekt módszer. Ez idáig Magyarországon a természetismereten belül egyedül az Erdei iskola projektje ismeretes. Ehhez hasonlóan és más módszerek jellemző vonásait is magába építve dolgoztam ki a lakóhelyemről szóló tanulmányt, mely szorosan kapcsolódik az Ember és természet műveltségterülethez, azon belül is a természetismerethez.

Kirándulásunk célja, hogy a négyéves projekt munkát, ahol az elméleti ismereteket már elsajátítottuk, gyakorlati foglalkozás és tapasztalatszerzés keretében lezárja. A gyerekek a négy év alatt minden olyan dolgot megtanultak, amelyet az alsó tagozatos tananyagban megtalálhatunk. De itt az egyes anyagrészeket összekapcsoltuk a különféle műveltségterületekkel, valamint közelíteni próbálunk a térség növény- és állatvilágához. A figyelmet ráirányítjuk Aggtelekre, arra, hogy ezt a területet – mely a világörökség része lett – óvni és védeni kell. Főként a mi feladatunk ez, azoké, akik élnek. Nem szabad elfelejtenünk, hogy „Ki” ad teret és lehetőséget életünknek, s ezért mivel tartozunk „Neki”.

A projektcsoport már első osztálytól környezettudatosan dolgozik, s ez a kirándulás a 4. osztályosok számára mintegy az eddigi ismereteik összefoglalásaként (a négy év zárásaként) tudható be. A kirándulási tervezetemet nem hagyományos osztálykeretek között valósítom meg, hanem az iskolában működő alsó tagozatos projektcsoportban. Mivel ők már szinte tapasztalt turisták, így számukra a két naposra tervezett út már nem megterhelő.

VAIZER EDINA

Fizika és környezetvédelem

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Bonifert Domonkosné

A természet és az emberiség a XX. század utolsó évtizedére kaotikus-életveszélyes állapotba került. Ezért fontos, hogy fokozottan óvjuk környezetünket, olyan megoldásokat találjunk az élet minden területén, amely a lehető legkevesebb szennyezéssel, környezeti kártevéssel jár.

A gyerekek azok, akik a legtöbbet tehetnek még Földünkért, az emberiségért, ezért különösen fontos, hogy felismertessük velük ennek jelentőségét. A gyerekekre szüleik és tanáraik vannak a leginkább nevelő hatással. Kiemelkedő jelentősége van ezért annak, hogy már az iskolában egy környezetvédelemmel átítatott, szemléletformáló oktatásban részesüljenek a tanulók. A fizika, kémia és biológia órákon erre különösen jó lehetőség nyílik. A dolgozatban javaslatokat próbálunk adni a fizika tananyaghoz, hogy hogyan utalhatunk a környezetvédelem jelentőségére az alábbi témakörökben:

- Halmazállapot-változások
- Energia
- Hőerőgépek
- Rezgések és hullámok
- Radioaktivitás

Fizika

BERECZ JÁNOS

A szegedi tudományegyetemen folyó fizikakutatások tárgyi feltételeinek megteremtése és fejlődése a két világháború között

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Molnár Miklós

A szerző korabeli dokumentumok, elsősorban a Kísérleti Fizikai Intézet, valamint a Természettudományi Kutatási Bizottság levelezése egy részének feldolgozásával mutatja be a fizikai kutatások beindításának nehéz feladatait, különös tekintettel a tudományos eszközök beszerzésére, a fizikai intézetek dóm téri épületrészének megtervezésére és berendezésére. Részletesen kitér a kutatások támogatására létrehozott Természettudományi Kutatási Bizottság tevékenységére is.

A dolgozat első részében az egyetem előtörténetének rövid bemutatása módot ad arra, hogy megismerjük a fizikai kutatásokat végző tudósok kolozsvári tevékenységét, s hogy fel tudjuk mérni a Szegedre költöző egyetem helyzetét. Mivel a fizikai intézetek sorsának alakulása nem függetleníthető az egyetem fejlődésétől, az intézmény szegedi történetének ismertetése a második részben segít beilleszteni a vizsgált részfolyamatot a korszak főbb tendenciáiba.

A harmadik gondolati egységben történik a fizikai kutatásokban vezető szerepet játszó Kísérleti Fizikai Intézetben folyó munka bemutatása. Frölich Pál intézet-szervező tevékenységét is itt ismerteti a szerző.

A negyedik és ötödik rész azt tárja fel, hogy a kutatások anyagi hátterét biztosító Kutatási Bizottság milyen módon támogatta a karon, ezen belül a fizikai intézetekben folyó tudományos életet.

Végül a dolgozat mellékletében szereplő két táblázat a téma további kutatását elősegítendő, röviden, de egyenként ismerteti a Kísérleti Fizikai Tanszék könyvtárában fellelt dokumentumok tartalmát.

BERENDI JÓZSEF, BECZE PÉTER

Rezgéstani alapismeretek. Fizikai oktató és szimulációs program

Miskolci Egyetem Dunaujvárosi Főiskolai Kar

Konzulens: Horváth Miklós, Dr. Kiss Endre

A dolgozat a rezgéstanról szóló fizikai előadások témaköreit foglalja össze egy oktató, konzultációs, és szimulációs számítógépes program formájában.

A program először az egyes anyagrészek elméleti összefoglalóját tartalmazza, majd a témakörhöz kapcsolódó anyagot grafikusán is megjeleníti; az egyes – egyébként csak elég körülményesen bemutatható – kísérleteket is szimulálja. Végül egyes anyagrészeknél feladatok megoldására is sor kerülhet, ahol a program a feladatok megoldását is tartalmazza.

A program a következő anyagrészeket tárgyalja:

- harmonikus rezgőmozgás
- csillapított rezgőmozgás
- rezgések összetétele
- kényszerrezgések, rezonancia.

E számítógépes program a rezgéstani témakör könnyebb megértését, elsajátítását és alkalmazását szeretné elősegíteni.

CSISZÁR IMRE

Fizika a matematikában, matematika a fizikában

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Kosztolányi József

A dolgozat témája az infinitezimális számítás középiskolai előkészítésének egy lehetséges formája, a fizika tanításán keresztül.

A dolgozat két fő részből áll. Az első rész az „elméleti megalapozás”, a fogalmak előkészítése. Először a változásokkal foglalkozunk, melyeket grafikonok segítségével vizsgálunk. Ezután az integrálszámítás előkészítésére ún. területfüggvényeket ábrázolunk. Ezt követően rátérünk a fizika egyik kulcsmennyiségére – ami talán az egyik legnagyobb problémát okozza –, nevezetesen a sebesség vizsgálatára., ami a változást jellemzi, azaz a differenciálszámítás előkészítésére. Majd a főbb mozgásfajták matematikai jellemzése következik. Az első fejezet végén található összefoglalásban rendszerezni próbáltam ezen rész legfontosabb ismereteit.

A második rész néhány érdekes fizikai problémát tartalmaz, melyek precíz megoldása integrál- illetve differenciálszámítást igényel. Ezekre próbáltam olyan megoldásokat keresni, melyek során ezen módszerek helyett, az első részben felismert szabályszerűségeket lehet használni.

Ezen megoldásokon keresztül sikerült olyan általános érvényű szabályszerűségeket találni, amire talán a gyerekek figyelmét is érdemes lehet felhívni. Ez talán azért is szerencsés, mert ezáltal a gyerekek könnyebben megsejthetik a matematikai analízis alap gondolatát, miszerint pontos eredményekhez lehet jutni közelítő eljárásokon keresztül.

DEZSŐ GERGELY

Az átforduló pörgettyű

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Gyémánt Iván

A pörgettyűprobléma mindig nagy kihívást jelentett a fizikusok számára. Ennek az az oka, hogy a Euler-egyenletek analitikusan általában nem oldhatók meg.

Mi egy olyan testet vizsgálunk, amelynek neve az angol szakirodalomban „tippe-top”, magyarul még nem talákoztunk vele, ezért elneveztük átforduló pörgettyűnek. A múlt században kezdtek el foglalkozni vele. Játékszerként is érdekes a mozgása, de fizikai szempontból is sok izgalmas kérdést rejt magában. A fizika tanítás szempontjából is tanulságos, hiszen a gyerekek számára is megragadó látványt nyújt, és a tudomány eszközeivel kvalitatíve és kvantitatíve egyaránt magyarázható.

Ha ezt a merev testet sík felületen forgásba hozzuk, az „fejtetőre áll” és szimmetriatengelye körüli szögsebessége előjelet vált. Rövid idő alatt sokan próbáltak magyarázatot adni viselkedésére. Ma ez többé-kevésbé megoldott kérdés. A megoldás legizgalmasabb része, hogy a felállítható differenciálegyenlet-rendszer visszavezethető az Euler-egyenletekre, pedig fizikai értelemben nem pörgettyűről, hanem egy öt szabadságfokú holonom, szkleronom rendszerről van szó.

Célunk ezen test mozgásegyenleteinek felállítása volt a szakirodalom alapján, majd kvalitatív magyarázata e jellegzetes mozgásnak. Ezek után kezdtük el a számítógépes vizsgálatokat, amelyek nagy részét a mozgásegyenletek numerikus megoldása jelenti. Az e célra készült program tesztelése már folyamatban van.

LOVASI BALÁZS

Téridő (a relativitáselmélet, mint a világkép része)

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Szunyogh Gábor

A relativitáselmélet ma Magyarországon csak az egyetemeken-főiskolákon, illetve a tudományos szakirodalomban ismerhető meg, holott már 80 éve ismert a világ számára. A tudományos felfedezések mindig nagy hatással voltak az emberi-polgári világképre – elég arra gondolnunk, hogy ma leginkább elfogadott nézetrendszer is egy fizikus, Newton tanaiból merít. Fontosnak tartjuk, hogy minél többen – főleg az érdeklődők, középiskolás diákok – már egészen korán találkozzanak a relativitáselmélettel, de ne annak matematikai oldalával, hanem azazal, hogy miképpen, mely eredményeivel módosíthatja e teória világnézetüket, világnézetünket. Ehhez nyújtana segítséget a jelen dolgozat.

A munka elsősorban szerkezetében jelent újdonságot. A Magyarországon elérhető, általunk legszínvonalasabbnak ítélt szakirodalom egyes részletei vannak újszerű szemlélettel összeállítva, hat fejezetbe gyűjtve. Az első fejezet a filozófiai, eszmetörténeti oldalról közelít, és bemutatja a relativitáselméletig vezető eszmei utat (pl. Newton, mint filozófust méltatva). A második fejezet a közvetlen tudományos, matematikai- és fizikatörténeti előzményeket mutatja be. A harmadik fejezet közli a relativitáselmélet eredményeit, a tőle telhetően mellőzi a matematikai ismereteket, és csakis a világnézeti szempontból fontos eredményekre koncentrálna. A negyedik fejezetben található az az eredmények, amelyek legnagyobb valószínűséggel felelősek azért, hogy az elmélet még nem vált közismeretté: a „józan ésszel” fel nem fogható furcsaságok kaptak helyet itt. Az ötödik fejezetben a legfontosabb fogalmaink, a tér- és időfogalom változásait, különböző értelmezéseit kísérhetjük nyomon, még az utolsó, hatodik fejezet arról szól, hogyan tette lehetővé a relativitáselmélet, hogy a világegyetem egészéről alkossunk teóriákat. A dolgozat nem mond ki új fizikai eredményeket, de remélhetőleg segítséget nyújt abban, hogy egy méltatlanul elhanyagolt csodálatos emberi – vagyis ember számára érthető – alkotás elfoglalja méltó helyét mindennapjainkban.

RÓTH ÁGNES

„A” Muki bácsi . Vermes Miklós élete és munkássága

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Molnár Miklós

Vermes Miklósnak, mindenki Muki bácsijának életéről elég nehéz mindent megtudni, ugyanis sohasem beszélt szívesen önmagáról. Személyes örömeiről és gondjairól semmit sem írt, nem találta érdekes témának az ilyesmit, mint mondta: „Gazdaságosabban szoktam az időmet eltölteni...”.

A szófukar, zárkózott tanárember egy esetben tudott nagyon hamar és mindig kinyílni, ha olyan témáról akartak és tudtak beszélgetni vele, aminek értelme van, ami nem felesleges eltöltése az időnek, ami fizika, kémia, vagy egyszerűen csak érdekes dolog.

A legfrissebb felfedezések, újdonságok, aktuális problémák irányában mindig nyitott volt. Ezekről kora reggeltől késő estig lehetett beszélgetni vele.

Elfoglaltsága sokrétegű volt, legfontosabb munkaterülete az iskola. Mint mondta: „Erről beszélek legszívesebben, ezt szeretem a legjobban. Itt az előadótermekben, a szertárakban, a diákok között van az én otthonom. Van-e szebb feladat, mint a jövő szakembereit, tudósait oktatni és nevelni?”.

Személyesen sajnós nem ismertem Muki bácsit, de ahogy egyre többet megtudtam róla, annál jobban úgy érzem, mintha a közelmúltban találkoztam volna vele. Ha most megtudná, hogy életét, ill. munkásságát szeretném az utókor számára megörökíteni, biztos vagyok benne, hogy vállat vonna és azt mondaná: Minek ez? Inkább oldjunk meg egy fizika példát!

Ennek ellenére megkísérlem a rendelkezésre álló anyagok, folyóiratok, fényképek, évkönyvek, videófelvevételek; volt kollégákkal, barátokkal, tanítványokkal folytatott személyes beszélgetéseim alapján összegyűjteni azokat a fontos dolgokat, élményeket, legendákat, amelyek Muki bácsiról szólnak, illetve példaértékűek lehetnek az utókor számára is.

SPEIDL SZILVIA

A fizika és kémia tantárgyak összehangolásának lehetőségei a középiskolában

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Papp Györgyné

A helyes természettudományos szemlélet kialakulásához szükséges, hogy a tanulók lássák a természet egységét. Korunkban ez még nagyobb kihívást jelent, mivel az egyes szakterületeken hatalmas mennyiségű ismeretanyag halmozódott fel. Az összefüggések feltárásának egyik módja lehet a fizika és a kémia tantárgyak összehangolása már a tanítás során.

Dolgozatom első részében a fizika és a kémia tantárgyak összehangolási törekvéseit mutatom be történeti megközelítésben. Ennek kapcsán az 1800-as évek végén megjelent tankönyvekkel, majd Németh László pedagógiai munkásságával foglalkozom. Ezután napjaink (1970-es évektől napjainkig) törekvései, lehetőségeinek bemutatása következik. (Akadémiai kísérlet, Anyagszerkezet tankönyv, Alternatív pedagógiák, NAT.)

A dolgozat második részében az első osztályos kémia tananyag egy témájának az összehangolás szellemében történt feldolgozását mutatom be tartalmi és módszertani szempontból óravázlatokkal illusztrálva.

A harmadik részben a kidolgozott tananyag tanítási tapasztalatait, eredményeit összegzem a gimnázium első osztályában.

SZÜCS BARNABÁS

Gázok golyómodelljének dinamikája számítógépen

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Benedict Mihály

A dolgozat a fizika tanításának egy olyan területével foglalkozik, amelynek feldolgozásához és szemléltetéséhez a számítógép és egy jól megírt program nagyon sokat segíthet. A gázok viselkedését a molekulák mozgásának szimulációjával tanulmányozva, dinamikájában tudjuk nyomon követni a termikus egyensúly kialakulását. A modell egyszerű megértése, feldolgozása, didaktikai célként fogalmazódik meg a dolgozatban, tekintettel arra, hogy a Maxwell féle sebességeloszlás illetve a Boltzmann hipotézis olyan részei a termodinamikának, amelyek elsajátítása gondot okozhat a diák számára.

A munka az I. részben bemutatott elméleti alapok után, a II. részben egy olyan útmutatót ismertet, amelynek lépésenként való végigkövetésével, egy tanár vagy egy önképző diák a téma feldolgozását aktív módon végezheti el. A dolgozat fő célja tehát, hogy segédletet adjon a tárgykör szakköri vagy önálló elsajátításához, a tanulók tevékeny közreműködését célozva. Segíthet a program megírása abban is, hogy a tanulót elgondolkoztassa a mikro- és makrovilág kapcsolatáról, az olyan fogalmak, mint „irreverzibilis”, „egyensúly”, vagy „entrópia növekedés” megértésében, szemléltetésében. A termodinamika egyszerű jelenségeiből következő bonyolultabb filozófiai probléma-felvetései segíthetnek a természet-tudományos világkép elmélyülésében, sőt akár a személyiség fejlődésében is.

TULOK RENÁTA

A vektoroszkóp használata a körmozgás tanításában

József Attila Tudományegyetem

Konzulens: Dr. Farkas Zsuzsa

A klasszikus fizika tantervekben szereplő legtöbb jelenséghez tartozó mozgási kísérleteket meglehetősen könnyű végrehajtani. A gond az, hogy a legtöbb ilyen folyamat túl gyors ahhoz, hogy követhessük. Ha a mérést végre is tudjuk hajtani, a különböző eredmények kiszámítása a hagyományos módszerekkel fáradságos és időrabló eljárás. Így tehát annak az eszköznek, amely valódi mozgások azonnali reprezentációját tudja nyújtani, különleges értéke van a tanítás és tanulás folyamatában.

Az 1990-ben a Didaktikai Világkiállításon aranyérmert nyert eszköz neve: V-scope, továbbiakban vektorszkóp. Létezik egy-, (kettő-), háromdimenziós változata. A vektorszkóp egy mikroszámítógép alapú rendszer, ami több test térbeli mozgását méri, elemzi és mutatja be. Lehetőségem volt a háromdimenziós változatával megismerkedni. Ez az eszköz kiválóan alkalmas elsősorban mechanikai mozgások felvételére, szemléltetésére és elemzésére a középiskolai és az egyetemi oktatásban.

Dolgozatom az egyenletes körmozgás vizsgálatából indul ki, mely középpontjában a sebességvektor és gyorsulásvektor vizsgálata, egymáshoz való viszonyának megismerése áll. Véleményem szerint nagyon fontos a középiskolában tudatosítani a tanulóknak, hogy a körmozgás során a gyorsulásvektor és a sebességvektor minden időpillanatban egymásra merőlegesek. A legtöbb körmozgással kapcsolatos mechanikai feladat megoldása ezen a tényen alapszik. Az egyenletes körmozgásról áttérve nem egyenletes körmozgásra, megmutatható, hogy az előbb elmondottak már nem érvényesek a gyorsulás- és sebességvektorra. Nem egyenletes körmozgás demonstrálásához fonál ingát használva igazolható az is, hogy a kezdetben potenciális energiával rendelkező test energiája mozgás során kinetikus energiává alakul.

Idegen nyelvek

HORVÁTH ATTILA

Multimédia az idegen nyelv oktatásában (Párizs bemutatkozik című multimédia prezentáció kísérő dokumentuma)

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Koczka Ferenc

Dolgozatomban azzal foglalkozom, hogy az idegen nyelv oktatásában milyen szerepet kaphat a multimédiás technikák alkalmazása. Miképpen illeszthető be a tanítás-tanulás folyamataiba hatékonyan úgy, hogy érdekesebbé, netán szórakoztatóvá tegye az idegen nyelv elsajátítását.

Bemutatásra kerülnek az idegen nyelv oktatásának eddig ismert módszerei, így megismerhetjük azok előnyeit és hátrányait. Láthatjuk miképpen lehetséges az előnyöket kiemelve és a hátrányokat némiképpen visszaszorítva, mindezeket a módszereket a multimédia alkalmazása révén ötvözni.

Természetesen a multimédia alkalmazása felvet néhány gyakorlati problémát is:

- A jelenlegi körülmények egyelőre nem teszik mindenhol lehetővé a használatát, hiszen nem annyira elterjedt még a multimédiás PC-k használata ma Magyarországon. Azonban egy-két éven belül a helyzet valószínűleg meg fog változni.
- A másik jelentős dolog az volna, hogy ki kell alakítani a tanárokból és a diákokból egy felhasználói kultúrát, mely lehetővé teszi a multimédiás programok érdemi felhasználását.

Fel kell ismerni, hogy a multimédia a motivációtól egészen a tudás ellenőrzéséig képes lefedni a tanítás-tanulás folyamatát. A „Párizs bemutatkozik” című prezentáció segítségével pedig megpróbáltam a lehetőségek ötvözését az elmélet után a gyakorlatban is bemutatni és igazolni.

KEREKES TÍMEA

Cselekményközpontú nyelvoktatás

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Megyery Lászlóné

Dolgozatom témája az általános iskolában folyó idegennyelv-oktatás egy speciális lehetőségével foglalkozik. Elméleti és gyakorlati szempontok szerint vizsgálom a cselekményközpontú nyelvfoglalkozások jelentőségét és lehetőségét a hazai iskolai keretek között.

E kérdéskörhöz irodalmi forrásokon túl egy németországi gyakorlati tapasztalat nyújtott segítséget, melynek kapcsán megismerhettem egy ún. tanulóműhelyt (LERNWERKSTATT). Az oberbrecheni tanulóműhelyben szerzett ismereteket dolgoztam fel munkám főrészében, melynek aktualitását a bevezető rész elméleti pontjaival támasztottam alá. Ezek szerint tehát, munkámban a következő részek épülnek egymásra:

- az idegennyelv-oktatás megjelenése német illetve hazai általános iskolákban
- milyen speciális kérdésekhez, követelményekhez vezet a mai iskolai élet (életvitel stb.)
- az alsó tagozatban folyó nyelvoktatás didaktikai és módszertani elvárásai (Hogyan kapcsolódhat a cselekményközpontúság a nyelvi (meg)tapasztalással össze?)
- mit-mivel-hogyan kérdések után a HOL?-kérdésének jelentősége a német példa kapcsán (a tanulóműhely bemutatása)
- eszköztár bemutatása, a nyelvoktatásban előforduló nehézségek enyhítésére: artikuláció, szókincs, a nyelv alapstruktúrái szerint

Az előbb említett rész fontosságát adja, hogy a bemutatott eszközök ötlete segítséget adhat más tantárgyak gyakorlási lehetőségeinek bővítéséhez is.

Dolgozatom zárásában a tanulás helyszínének fontossága kapcsán egy gyermekközpontú alternatívát próbáltam nyújtani, melynek alapját a „Lernwerkstatt-ötlet” adta. Munkámban feldolgozott elméleti és gyakorlati kérdésekkel a hazai idegennyelv-oktatás (általános iskola) módszer- és eszköztárát szeretném gazdagítani.

MAGYAR BEÁTA

Valamely német nyelvű 1. osztályos matematika munkatankönyv elemző, összehasonlító vizsgálata

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Daragó József

A Nemzeti Alaptanterv igyekszik egy közel egységes szemléletet és struktúrát bevezetni a közoktatásba, így a matematika tanítás területén is. Tantervi felépítésében elemi szinten meghagyta a témakörökben való gondolkodást, de ezek lebontása már lehetőséget ad egyéni elgondolásokra, értelmes sokszínűségekre. Ez a sokszínűség jellemzi a matematika oktatást Németországban is, ahol tulajdonképpen tartományok tanterveiről beszélhetünk.

Dolgozatomban azt a folyamatot vizsgálom, hogy milyen módszerekkel, eszközökkel vezet be a gyerekeket a két különböző nemzetnél a matematika rejtelmeibe. A téma kifejtéséhez több tankönyv rendelkezésemre állt, de leginkább a magyar Az én matematikám és a német Mathematik im 1. Schuljahr könyveket vettem alapul az összehasonlításhoz. Mindkét tankönyv jelenleg forgalomban van az adott országokban és már az új szemlélet szerint íródtak, vagyis mindkettő halmazelméleti koncepcióra épül.

Már a tartalomjegyzékeket vizsgálva is lényeges különbségek adódtak. Voltak ugyanis olyan témák, amelyek csak a magyar tankönyvben szerepeltek, a németben nem. A hasonló témakörök kibontásában is adódtak eltérések, ugyanis más-más algoritmust követett a két nemzet. Arról nem is beszélve, hogy a haladási ütem is más, ugyanis a német tankönyv sokkal több időt fordít egy-egy új ismeret magyarázatára, és kevesebb gondot fordít a begyakorlására. Ezáltal a német gyerekek sokkal kevesebb ismeretanyagot sajátítanak el az egy év alatt, mint amennyivel terhelhetők lennének. A magyar tankönyveket azért tartom hatékonyabbnak, mert több gondot fordít a gyakorlásra. A német módszer nagyon halmazcentrikus, amit a magyarok kevésbé elvont ábrák beiktatásával küszöbölnék ki.

A dolgozatomhoz készítettem egy szakmai szempontból praktikus szótárt magyar tanítók részére. Ez a 1-4. osztályig terjedő, matematika órán előforduló szavakat tartalmazza a német megfelelőjükkal. Ez azok számára lesz hasznos, akik alsó tagozatban szeretnék matematikát tanítani német nyelven. E szavak közül néhányat számítógépen is megjelentettem, hogy szemléletesebbé tegyem jelentésüket.

MÁNY KATALIN

Die Anwendung von Comics im Fremdsprachenunterricht in der Grundschule

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Gerhard Frei

Dolgozatomban az általános iskolai nyelvoktatás, azon belül az olvasáskészség, beszédkészség változatosabb, a gyermek számára érdekesebb fejlesztési lehetőségről írtam. Ezt a fejlesztési lehetőséget a képregényben láttam. A dolgozat első részében megpróbáltam a képregényeket elhelyezni valamely rendszerben, erre legalkalmasabbnak az irodalom rendszerét láttam. Ezt követően megvizsgáltam, melyek az irodalomtanítás kritériumai az általános iskolában, majd ezeket a feltételeket rávetítettem a képregényekre. Munkám során kiderült, a képregényekkel nagyszerűen lehet dolgozni, a gyerekekre nagy motiváló hatással van, változatos feladatrendszerrel lehet rá kiépíteni.

Munkámban végigfutottam a képregény történetét is, valamint megvizsgáltam különböző felmerülhető problémákat, mint pl.: az idegennyelvű képregények nehezen elérhetőek Magyarországon. A problémákra igyekeztem választ találni. Dolgozatom harmadik részében feladatokat, gyakorlatokat gyűjtöttem össze, melyet a pedagógusok kiegészíthetnek saját ötleteikkel.

Dolgozatomat szeretném kiegészíteni a februárban esedékes tanítási gyakorlat alatt felhasznált példákkal.

MESTERNÉ CSERNYIK ANDREA

Teaching Culture Through Project English

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Kovács Györgyi

The aim of my study is to present the results of the analysis of Project English (a three-part course in English for adolescents) in view of the following questions: To what degree does Tom Hutchinson's series of textbooks contribute to the field of teaching the culture of the target language (TL) and which aspects of culture are highlighted through texts, activities and cultural products?

After focusing on the universal characteristics of culture and its role in foreign language (FL) teaching, I gave the background of the study, a detailed description of Project English. Respecting Rebecca M. Valette's point of view on the major components of culture, I focused on the „sociological culture” and „the history of civilization”. The analysis of the various aspects of the above mentioned components resulted in the cultural content of the textbooks. In Project English (PE), the major concern is the „sociological culture”: the individual's motives, intentions, desires and actual behaviour. Teaching its aspects is suggested at every level of FL learning in order to encourage the learners to relate the value system of TL to that of their own system and to reach personal decisions. The other component of culture, „the history of civilization”, is less developed in Hutchinson's textbooks. Regarding the shortcomings of PE, I suggested strategies, materials and activities for further treatment of certain aspects of culture that the FL learning will be more effective.

In order to underline the results of the analysis, I illustrated the study with a map, several tables (consisting of relevant data on cultural images, symbols, products and patterns of every day life collected from the PE) and samples of „project work”, activities which offer possibilities for making comparisons of TL culture to the learners'.

Relying on my experience of teaching T. Hutchinson's Project English, I intended to approach the topic comprehensively and to analyse it in many respects.

SZÓKE EDIT

Variation in Language Learning Strategy Use at the University of Veszprém

Veszprémi Egyetem

Konzulens: Dr. Bárdos Jenő

As a result of the drastic change second language teaching went through in the last decade new trends were focused upon research that have studied the strategies students use in second language learning.

Though language learning strategies have been used for a long time, the understanding of their role in the language learning progress is still in its infancy. When examining this topic I had to face several unanswered questions, eg. have age, gender or the purpose of the language learning an influential effect on strategy use?

In order to get closer the answer and finally to be able to draw a conclusion, I examined and analysed the different language learning strategies students use at the University of Veszprém. Data were collected with the help of Strategy Inventory for Language learning (SILL). The existing strategy systems are only proposals that needed testing through practical classroom use and research. The structure of the SILL is based on the system developed by R. Oxford. It contains six general categories of language learning strategies. These strategies are divided into two major classes: direct and indirect. Direct and indirect strategies support each other and each strategy group is connected to every other group. This way we intend to fill a long-felt gap, ie. previous inventories put emphasis on information processing instead of focusing on the whole learner. The survey was done with 180 students learning English as a foreign language.

The study is focused on describing the patterns of variation in overall strategy use, strategy use by SILL categories and use by students in three different course levels (elementary, intermediate, advanced) in terms of age, gender and purpose of language learning.

UNGOR ANDREA

Modern Ways of Developing Communicative Skills

Budapesti Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Kovács Károlyné

Dolgozatomban a kommunikáció-központú nyelvtanítás jegyében új módszerekről írok, melyeknek használatát a tudományos felfedezések és a technikai újítások tették lehetővé.

A társtudományok (például nyelvészet, pszichológia) felfedezéseit felhasználva, a kutatási irányokat figyelemmel kísérve többféle módszer, s hozzájuk kapcsolódó feladatok leírására törekedtem.

A régi módszerek és hagyományos feladattípusok hibáinak feltartását és lehetőség szerinti kiküszöbölését tűztem ki célul.

Hangsúlyoztam az információhordozók használatának jelentőségét, különösen képpen a számítógép és a videó nyújtotta lehetőségeket tartom kihasználóknak.

Dolgozatom valójában állandó továbbfejlesztésre szorul, soha nem lehet befejezett, hiszen az újabb és újabb felfedezésekkel a nyelvtanároknak is lépést kell tartaniuk.

Informatika az oktatásban

BAK RÓBERT, BÉKÉSI ZSOLT

Az eszköztár eszközeinek számítógépes demonstrációja

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Ceglédy István

Dolgozatunk bevezető részében a témaválasztás indoklása olvasható. A következő részben három elméleti egység található. Az elsőben a taneszközök fogalmát ismertetjük, a másodikban a taneszközök felosztásával foglalkozunk, a harmadikban pedig arról írunk, hogy a tárgyi tevékenységnek milyen szerepe van a matematikai ismeretsajátításban.

Az elméleti rész után ismertetjük az eszköztárat és felhasználási lehetőségeit, melyre a dolgozat épül. Ezt követően egy részletes kezelési útmutatást adunk, eszközökre lebontva. Példaként bemutatjuk az egyik eszköz (a hőmérőmodell) felhasználási lehetőségét egy tanítási órán.

Dolgozatunk záró fejezetében a várható eredményeket ismertetjük.

BERENDI JÓZSEF, DARVAS KRISZTINA

ASSEMBLER, PLIOPT tesztek és feladatok: Egyéni felkészülést segítő program

Miskolci Egyetem Dunaujvárosi Főiskolai Kar

Konzulens: Dr. Kántor Károly, Kovács Csaba

Az első részben a PL/I OPTIMIZING fordító legfontosabb kulcsszavai, illetve az ASSEMBLER fordító utasítástípusai és utasításai kerülnek bemutatásra, valamint ezekre vonatkozó kérdésekre kell válaszolnia, feladatokat megoldania a felhasználónak. Helytelen válasz esetén tömör, lényegretörő magyarázatot kapunk.

A „Programozás” menüpont rövid, tanulságos és néha beugrató PL/I, illetve ASSEMBLER programokat, programrészleteket mutat be és tesz fel rájuk kérdéseket, két-, illetve négyopciós feleletválasztós teszteket. Szintén ebben a menüpontban kapott helyet néhány, a gyakorlatban felmerülő probléma, természetesen megoldással együtt.

A „GUTS” menüpont azzal a néhány alapvető GUTS paranccsal foglalkozik, melyek ismerete nélkül a terminálok melletti eredményes munka lehetetlen, de legalább is nehézkes lenne.

A „Job Control” menüpont szintén csak az alapvetően nélkülözhetetlen JCL utasításokkal foglalkozik.

BOTKA PÉTER

A 3D Studio 4 számítástechnikai program felhasználása a térszemlélet fejlesztésében

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Tóth Péter

Az utóbbi évtizedek rohamos fejlődésének eredményeként új tudományágak jöttek létre, amelyek az emberiség munkájának segítését, hatékonyságának növekedését hivatottak szolgálni. Ez különösen igaz a számítástechnikára, amely térhódításával a mindennapjaink meghatározó eleme lett. Az oktatásban betöltött szerepe is egyre nagyobb hangsúlyt kap, különösen igaz ez a műszaki szakképzést nyújtó tanintézményekben végbemenő képzés menetére. A szakdolgozat a műszaki rajz tanításával foglalkozó tanároknak nyújt segítséget. Ismertetésre kerül a 3DS4 szoftver lehetőségeinek tárháza. Az Acadr13 szilárdtest modellező és a 3DS4 program kapcsolatának feltárása. A tanítás során a térszemlélet fejlesztéséhez nélkülözhetetlen szemléltető elemek számítógépen történő szimulálása. Példák alapján a program legfontosabb szerkesztési funkcióinak bemutatása. A térszemlélet fejlesztésének módszereibe való beilleszkedésének és hatékony felhasználásának lehetőségei.

FÖLDVÁRI RITA

Egybevágósági transzformációk és ezek szorzatának modellezése számítógépes programmal

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Czeglédy István

A dolgozat első részében rövid áttekintést nyújtok a matematikai ismeretszerzés történeti fejlődéséről.

A következő részben a matematika és ennek részeként a geometria tanításáról, tanulásáról olvasható néhány gondolat. Kifejtem, hogy az általános iskolában a geometria nem tanítható axiómák, definíciók, bizonyítások ismertetéseként, hanem sokkal inkább tapasztalatgyűjtés és megfelelő példák elemzése révén. A geometriai transzformációk tanításával a tanulók szemlélete nagymértékben fejleszthető, emellett erősítjük a többi témakörrel való kapcsolatot is. Az oktatástechnikai eszközök oktatási folyamatba illesztése a tanítás nélkülözhetetlen forrása. A képességek kialakításának, fejlesztésének fontos feltétele a tanulók megfelelő motiválása, hiszen a tanulás csak akkor lehet sikeres, ha kialakul az érdeklődés és az ismeretek megszerzésének vágya.

Ezt követően a dolgozat fő részében kerül sor a program ismertetésére, alkalmazásának bemutatására. A programmal egybevágósági transzformációkat végezhetünk, azokat különböző, konkrét formában jeleníthetjük meg. Lehetőséget kínál a transzformációk tulajdonságainak grafikus bemutatására, több egymás után végzett transzformáció szorzatának végrehajtására, valamint feladatmegoldásra is. A program használható tanári demonstrációra és önálló tanulói tevékenységre egyaránt.

A várható eredményeket a dolgozat utolsó fejezetében fejtem ki.

GYUREC GYÖRGY

AutoCAD R13 oktatóprogram készítése és alkalmazása

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Tóth Péter

Az oktatásban egyre inkább teret hódít a számítástechnika. Ezen belül műszaki területen jelentős helyet foglal el a számítógépes műszaki ábrázolás és a számítástechnika oktatása. Napjaink legtöbbször használt ilyen programja az Autodesk cég által forgalmazott AutoCAD rajzoló-tervező program.

A dolgozat témája az AutoCAD, mint a gépészeti gyakorlatban felhasznált rajzprogram tanítása a program által biztosított lehetőségekkel. A bevezető röviden foglalkozik a program történetével, fejlődésének jelentősebb szakaszaival, majd a dolgozat végén ismerteti a legújabb verzió (R13) sajátosságait is.

Az AutoCAD a SLIDE file-ok segítségével jeleníti meg az oktatóprogramot, amibe szervesen illeszkednek azok a példarajzok, amelyek segítségével a megismert parancsokat lehet begyakorolni, még jobban megismerni.

A dolgozat a tanítási gyakorlat során szerzett tapasztalatok leírásával és azok kiértékelésével egészül ki.

KISS OLGA

A tengelyes tükrözés tanításának segítése számítógépes programmal

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Czeglédy István

Divatos manapság a számítástechnika. Az élet minden területén találkozhatunk vele, így az iskolákban is egyre gyakrabban fordul elő, hogy számítógépek segítik valamely tananyag oktatását.

Ez a program szintén oktatás céljából jött létre, azon belül demonstrációs feladatokat végezhetünk vele a geometriai transzformációk közül a tengelyes tükrözés témakörében. A gépekre írt programok nagy mértékben segítik az oktatást, de nem pótolják az oktatót. Ez amolyan „híd” az oktató és a diák között.

A Hajdu Sándor által szerkesztett matematikai tankönyvek szerint a 6. osztályban kerül sor a tengelyes tükrözés tárgyalására. Ebben a témakörben adottak bizonyos szemléltetőeszközök, melyek segítségével a gyerekek remekül be tudják gyűjteni tapasztalataikat, ki tudják alakítani szemléletüket, és most jól jöhet valami, ami rendszerezi a gondolatokat, a megismert tulajdonságokat. A programnak pontosan ez a funkciója, lényeges jellemzője pedig, hogy a tengelyes tükrözés ismert tulajdonságai mellett a tükrözés transzformációját mozgásában követhetjük nyomon.

A számítógépeknek a tanítási-tanulási folyamatban való felhasználási módja alapján az én programom az úgynevezett CMI (Computer Managed Instruction = Számítógéppel irányított oktatás) típusba tartozik, melynél a számítógép – legtöbbször a tanár közvetítésével – szervezi és/vagy irányítja a tanulást.

Dolgozatomban külön fejezetet szentelek:

- a geometriai transzformációknak, részletesebben a tengelyes tükrözésnek;
- a program tartalmi leírásának;
- a program kezelési leírásának;
- a program tanítás során való lehetséges alkalmazási leírásának;
- a program várható eredményei leírásának, illetve a tapasztalataim leszűrésének.

OLLÉ KRISZTIÁN

A térszemlélet fejlesztése az általános iskolában számítógép segítségével

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Szilassi Lajos

Manapság – akarva-akaratlanul – szemlélői vagyunk a TV képernyőjén pergő-forgó kockák és egyéb alakzatok látványának. Ezt a néhány éve még elképzelhetetlen, ötletdús szín- és formagazdag látványt, a mozgás illúziójának ezt a szellemes, változatos bemutatását a mai számítógépek gyorsaságának, információátviteli kapacitásának és főleg az erre támaszkodó képalkotó, képfeldolgozó programoknak köszönhetjük. Egyetlen – bármilyen jól felkészült – programozó sem vállalkozhat arra, hogy közel hasonló színvonalú programot készítsen. Legfeljebb arra vállalkozhatunk, hogy megpróbáljuk megérteni e nagy programrendszerek matematikai hátterét azzal, hogy készítünk egy szerény, térgeometriai alakzatokat ábrázoló programot, amelynek minden részletét, főleg azok matematikai vonatkozásait ismerjük, értjük. Ezzel egyúttal lehetőségünk nyílik arra, hogy ne csak a mások által kitalált alakzatokat szemlélgessük, hanem magunk is előállíthatunk olyan alakzatokat, amelyeket matematikai módszerekkel jól le tudunk írni.

A dolgozat első felében az előbb említett matematikai ismeretek birtokába kívánjuk juttatni az érdeklődőt, második részében ezen tudás egy újszerű alkalmazási területére, a térszemlélet fejlesztésének számítógéppel segített lehetőségeire nyújtunk példát. A középiskolai szintet nem meghaladó matematikai ismeretek birtokában létrehozható egy olyan számítógép program, amely egyszerűbb térbeli alakzatokat ábrázol ill. mozgat. Ezt szeretnénk bemutatni a dolgozatba mellékelt Pascal program segítségével. A program alkalmazása csak a legalapvetőbb számítástechnikai ismereteket igényli, ugyanakkor magas színvonalú vizuális élményt nyújt a felhasználónak, aki interaktív módon beavatkozhat a létrejövő kép készítésébe.

A gyermekek térszemléletének a kialakításában, fejlesztésében nagy gondot kell fordítanunk a fokozatosság elvének a betartására. Ezzel a programmal egy új láncszemet iktathatunk a térszemlélet kialakítását célzó tevékenységek sorozatába, a *dinamikus szemléltetés* mozzanatát.

Irodalom és anyanyelv

ASZTALOS ERZSÉBET

Szövegfeldolgozás, mint a személyiségformálás egyik eszköze

Kőrösi Csoma Sándor Főiskola

Konzulens: Dr. Varga Sándorné

A dolgozat az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom órákon feldolgozott szövegek, olvasmányok jellemformáló hatását, személyiségformálást elősegítő lehetőségeket ismerteti.

A dolgozat írója dolgozatának első részében az érvényben lévő tantervekhez kapcsolódva a jellem szerepét, a nevelés és a jellem kapcsolatát vizsgálja a jellemvonásokon, a karakteren keresztül. A személyiségformálás lehetőségeinek bemutatása az olvasókönyvi szövegek rendszerezése alapján történik. E fejezetben a tantervek egyes taneszközeiben található olvasmányok csoportosítását olvashatjuk. A rendszerezés fő csoportjait a szövegekben előforduló szereplők jellemvonásai, cselekedeteik, egymáshoz való viszonyaik adják.

Értékes fejezete a dolgozatnak az is, melyben a tanulók olvasási szokásait, az olvasáshoz való viszonyukat tárja elénk a szerző. A fenti témához készítette el azt az oktatási segédeszközt, egy időszalagot, amely a 3-4. osztályos tankönyvekben található történelmi témájú szövegek feldolgozásánál igen jól használható.

Továbbiakban egyéb tankönyvcsaládok vizsgálata, az újabb tapasztalatok értelmezése és összegzése további kutatómunkára nyújt lehetőséget: ez számos hasznos információt, ötletet adhat a gyakorlati, nevelő-oktató munkához.

BOGDÁN ANNA

A cigány népmesék felhasználási lehetőségei az óvodai nevelésben

Eötvös József Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Raicsné dr. Horváth Anikó

A dolgozat elkészítésével céloom a cigány népmesék egyenrangúvá tétele az óvodai nevelésben más népek meséivel. Ennek alapja a cigány nép, illetve meséinek megismerése. Megvalósulása érdekében magam gyűjtöttem cigány népmesét. A mesék stilizálásával megpróbáltam lehetővé tenni azok felhasználását az óvodai anyanyelvi foglalkozásokon.

A magyar és cigány népmese összehasonlítása érzékelteti, hogy nincs olyan nagy különbség a két nép meséi között, mely lehetetlenné tenné a gyerekek számára a befogadást, de kihangsúlyozom a különbségeket is.

Ahhoz, hogy egy idegen nép meséjét megértsük, szükséges az adott nép kultúrájának, szokásainak, történelmének, és nem utolsósorban – a nyelvének ismerete.

Dolgozatommal megpróbáltam egységes képet nyújtani a cigányság nyelvéről, meséiről és gyereknevelési szokásairól.

DÁVIDNÉ NÉMETH VALÉRIA

Módszertani tanulmányok Fedics Mihály népi mesemondó gyakorlatából

Benedek Elek Óvóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Zilahi Józsefné

A dolgozat megírására valóságos élmény ösztönzött: látogatás Bátorligeten, tisztelgés Fedics Mihály sírjánál, találkozás idős unokájával és egy nyomdokai-ban járó mesemondóval, Veres János bácsival.

Magam is szeretek népmesét mondani. Érdekel az a háttér, életmód, gondolkodás, észjárás, szárnyaló képzelet, nyelvi tudás, ami a kiváló mesemondók titka.

A mese műfaji tulajdonságairól, a mesemondás változatairól a tananyagánál többet tudtam meg az irodalomjegyzékben felsorolt forrásmunkákból. Riportot készítettem Veres János szatmári mesemondóval. Hallottam élő szövegmondását, megfigyeltem kedélyét, egyéniségét. A bátorligeti emlékház képeiről, a szegényes tárgyak nyomán megszerettem Fedics Mihályt. A kalandokkal teli nyomorúságos valóság és a tündérvilág zseniális egymásba játszása megfogott. Személyével, meséivel, mesemondásával foglalkozva felfedeztem, hogy bár ő felnőtteknek mesélt, mi óvónők is nagyon sok mesemondó fogást tanulhatunk tőle.

Dolgozatom második felében módszertani tapasztalataimat foglaltam össze. Mondanivalóm lényege: a szakmai műveltség kitágítása, egyéniségünk eredeti élményekkel való formálása hivatásunkhoz elengedhetetlen.

GÁLL KATALIN

Magyar szólások és közmondások alkalmazása az óvodai nevelésben

Benedek Elek Óvóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Zilahi Józsefné

A dolgozat a nyelv képi rétegeivel foglalkozik. A mindennapi beszédből, így az óvónő és a gyerek beszédkapcsolatából is egyre jobban hiányzó állandó szókapcsolatokkal. A beszéd tartalmi fejlesztésének egyik lényeges eszköze, a gyerekek figyelmét felkeltő, képzeletét megmozdító szókapcsolatok meghatározása és osztályozása után azok a példák következnek, amelyek a gyermeki élet jellemző helyzeteiben színesíthetik a felnőtt-gyerek beszédkapcsolatot. A családdal, a játékkal és mesével kapcsolatos képi tartalmú kifejezések használata bizonyos beszédhelyzetekkel és beszédviselkedéssel jár együtt. A kisgyerek hallja, majd az anyanyelvre jellemző teljeskörű (globális) élményből utánzással lassan kiemeli, passzív szókincsébe beledolgozza. Szlovákiai magyar pedagógusként különösen fontosnak tartom, hogy édes anyanyelvünk ne pusztuljon, kopjon el nevelői gyakorlatunk során. Magyar anyanyelvű óvodásaink beszédfigyelme, kifejezőképessége egészséges maradjon. Érezzék meg beszédünk ereszkedő lejtését, tempóját, ritmusát, kifejezőerejét. Az állandó szókapcsolatok a gyerek-felnőtt, vagy felnőtt-felnőtt viszony barátságos, enyhén humoros jellegét is éreztethetik. Ilyen módon összefüggnek az egymásra figyelő, nyugodt, játékos óvodai légkör megteremtésével.

KOVÁCS ESZTER

Helyesírási feladatok a szófajok tanításához hatodik osztályban

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Bozsik Gabriella

A helyesírás a nyelvtannak olyan része, melyre a gyerekeknek későbbi életük során is mindig szükségük lesz (önéletrajzírás, levélírás stb.), ezért még általános iskolában meg kell ismerniük helyesírásunk szabályait, s tudniuk kell alkalmazni ezeket.

A szófajok és a helyesírásukra vonatkozó tudnivalók a hatodik osztály törzsanyagát alkotják. A munkafüzet azonban kevés gyakorlatot közöl ahhoz, hogy a tanulók készségfokot érjenek el a szabályok alkalmazásában, ezért megpróbáltam egy jól használható, korszerű példaanyaggal rendelkező feladatsort összeállítani a főnév, a tulajdonnévből képzett melléknév, a számnév és az ige helyesírásához. Egy-egy feladatsor után a benne szereplő gyakorlatok módszertani értékelése, elemzése található. A dolgozatom gyakorlómondat-gyűjteményt is tartalmaz, melyet elsősorban ellenőrzésre szántam, de egy-egy helyesírási témakör ismétlésére, felelevenítésére is alkalmas.

A feladatsorok összeállításánál természetesen figyelembe vettem a gyerekek életkori sajátosságait, ezért több játékos feladat is helyet kapott a dolgozatomban.

A gyakorlatgyűjteményt szeretném kipróbálni, a gyerekek igényeinek megfelelően átalakítani, kibővíteni, s olyan feladatokkal kiegészíteni, amelyek hetedik és nyolcadik osztályban is jól használhatók, hiszen a hatodik osztályban elsajátított ismereteket folyamatosan gyakoroltatni kell, hogy középiskolába jó helyesírási készséggel kerüljenek a tanulók.

ÓSZ VERONIKA

Valóságos és mesei élmények hatása a kisgyerek játékaira

Benedek Elek Óvóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Zilahi Józsefné

Az óvodás gondolkodása az élmény fonalán halad. Képzeldésének tápot ad a mese és a valóságos élmények sokasága. Az emlékek tárolása és felidézése látszólag logikátlan, esetleges. A játékban mindez értelmet nyer. A bizarr, furcsa képzettársítások és a hozzájuk kitalált helyzetek sora a játszó gyermek konvenciómentes gondolkodásáról, kifogyhatatlan ötletességéről győzi meg a felnőttet. Játékhelyzetek, események és a hozzájuk kapcsolódó beszélgetés lejegyzése volt a legfontosabb módszerem. A jegyzőkönyvek megmutatják, hogy a játék az észjárás így az anyanyelvi nevelés legjobb lehetősége is.

PÁLOSI MÓNIKA

A rímek szerepe az alsó tagozatos irodalom oktatásban

Eötvös József Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Késmárki Julianna

A dolgozat címe jelzi, hogy az oktatás egy fontos mozzanatára, feladatára kívánok figyelni. A vers tanítása az egyik legnehezebb feladat, ezen belül főként a vers akusztikus vonásainak kiemelése. Igaz, hogy a rím a vers zeneiségében másodlagos szerepet tölt be, de tanítása legalább annyi gondot okoz. A szakirodalom olvasására épülő bevezetésem után, tankönyvi elemzésekre térek rá – többféle könyv áttekintése után – a NYIK olvasókönyvek szemelvényanyagának felhasználásával, s eredményeimet összevetem a tantervi követelményekkel. Igyekeztem feltárni a rím fogalmát, fajtáit, s ezen kívül a refrén és alliteráció előfordulását, bevezetését. Eredményként kaptam, hogy az alsós gyerek találkozik a rímmel, fajtáival (pár, bokor, kereszt, fél, visszatérő), és a refrénnel, alliterációval. Ezek tankönyvben való elhelyezkedését táblázatokkal mutatom be a könnyebb áttekinthetőség kedvéért. Munkám során talákoztam ellentmondásokkal, következetlenségekkel, melyekre dolgozatomban ki is térek. Kutatásaim nagy részét önálló elemző munkával végeztem. Témám vizsgálata közben mindig éreztem az oktatásban való hasznosságát, hiszen általában a gyakorló pedagógusnak nincs arra módja, hogy egy-egy fogalom ilyen feldolgozásban álljon rendelkezésére.

SCHNEIDER TÜNDE

Metakommunikáció – iskola – oktatás

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Kar

Konzulens: Dr. Raácz Judit

A Nemzeti Alaptanterv (130/1995. Korm. rendelet) kiemelten foglalkozik a javasolt műveltségi területek részeként a metakommunikációval. A hatodik évfolyam végén „a nem nyelvi kifejezőeszközök és viszonyuk a verbális közléshez”, a nyolcadik évfolyam végén pedig „a gesztusnyelv és hatásfokú felhasználása és felfogása” szerepel a fejlesztési követelmények tananyagaként.

A metakommunikáció hatásfoka vitathatatlan, ám új tudományág lévén a tanárképzésben még nem szerepel. Ennek hiányára hívja fel a figyelmet a dolgozatom, melynek első részében a metakommunikáció fogalmait, csatornáit különítem el s határozom meg. Az elméleti alapokra épül a NAT által kijelölt korosztályok metakommunikációjának kérdőíves módszerrel történő feldolgozása. A diákok válaszai igazolják tanáraik metakommunikációjának személyiségükre és motiváltságukra gyakorolt hatását. Ösztönös dekódolásuk révén ismerete és használata indokolt lenne a pedagógusok körében. Metakommunikációjukat vizsgálva ennek hiányát tapasztaltam.

Ezen vizsgálatok eredményeit tartalmazza dolgozatom második része, s hívja fel a figyelmet a NAT és a jelenlegi tanárképzés ellentmondásaira.

SZEKUNDA GYÖRGYI

A versmondás természetes alkalmai a játékban

Benedek Elek Óvóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Zilahi Józsefné

A kisgyermeki verskedvelés lélektani okairól, a versélmény esztétikai, anyanyelvi és társasviselkedésbeli nevelő hatásáról szól a dolgozat. Lényege: a lejegyzett, megfigyelt és kipróbált versmondási játékalkalmak felsorakoztatása. A játékba ágyazott vers utánzásos tanulásához ad módszertani javaslatokat. Túlmotivált kezdeményezések helyett a vers ismételtetésének természetes nevelési alkalmait keresi. Célja: váljon a vers személyessé, egy kellemes beszédhelyzet szerves alkotóelemévé. Így lesz érdekes, megjegyezhető és hatásos. Tanítás „gyermeknyelven”, tehát játékban és nem játékosan. A példák sora ajánlás a vers megszerettetésére.

Matematika

BORZA ANITA

A gondolkodási műveletek mérésének lehetőségei matematikai feladatokon keresztül
Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Czeglédy István

A bevezetőben a témaválasztás indoklása olvasható. Ezután elemzem a gondolkodás makro- és mikrostruktúráját.

A következőkben sorra veszem a gondolkodási műveleteket, majd ezek elemzését mutatom be. Matematikai és nem matematikai példákon keresztül érzékeltem ezen gondolkodási műveletek meglétének illetve hiányának mérési lehetőségeit.

Dolgozatom második részében az általam elvégzett méréseket ismertetem, majd a mérésre használt feladatlapokat, annak megoldásait és az értékelési szempontokat mutatom be.

A mérés elvégzése után az eredményeket a gondolkodási műveletek szempontjából értékelem, ezt mutatom be dolgozatom harmadik részében, majd az összegzésben értékelem a tanulók által elért eredményeket.

Dolgozatom mellékletében helyeztem el azokat a táblázatokat, amelyek a mérés eredményeit mutatják be.

ERDEI EMESE

Halak, hangyák, virágok, szalagok, dodekaéderek és egyéb furcsaságok

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Pintér Klára

Munkám a matematika tanítás színesebbé tételéhez, a játékos motivációhoz ad néhány érdekes ötletet. A terület, amelyet próbálok színesíteni, a geometria, a megközelítés módja pedig a művészet. Egy századunkban élt grafikus, Maurits Cornelius Escher (1898-1972) meglepő grafikáit, ötleteit használom fel.

A művészet oldaláról megközelített matematikai területek:

- Escher munkáin keresztül a szabálytalan felületfelosztástól elindulva a sík parkettázáshoz jutunk lépésről lépésre együtt haladva, közösen dolgozva a gyerekekkel. Ezek után pedig Escher „reménytelen megszállottságát”, a szabálytalan síkidomokkal (állatokkal, növényekkel, fantázialényekkel) való parkettázást ismerjük meg, és az eddig megismert összefüggések, módszerek alapján már mi is készíthetünk hasonló mintákat.

- A minták adta lehetőséget kihasználva a matematika egy másik érdekes kérdését, a színezés problémáját hozhatjuk gyerekközelbe.

- A parkettázások rácsaiból kivágott hálóból testeket építünk. A már megtervezett egyedi mintákat a rácsra rajzolva, a test felületén önmagába visszatérő motívumokat, végtelen ismétlődést kapunk. Itt újra felmerülhet a színezés lehetősége: egy érdekes problémához és annak igen szemléletes megoldásához jutunk el.

- Escher grafikáin többször is előfordul a Möbiusz-szalag. Ennek furcsaságait, újabb és újabb kérdéseit és a gyerekekkel is végigjárható tárgyalását mutatom meg.

- Egy másik Escher ötlet: építsünk szalagokból testeket.

- Végül grafikáin található lehetetlen testeinek, épületeinek, tereinek értelmezését, és a felismerés utáni önálló lehetőségeket mutatom be.

KISS RÓBERT

Párhuzamos szelők tételének tanítása a középiskolákban

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kara

Konzulens: Dr. Kovácsné Gajdács Ibolya

E dolgozat főként középiskolákban matematikát tanító tanárok számára készült – függetlenül az iskola típusától –, ami nemcsak a címben megjelölt párhuzamos tételének, hanem az ehhez szorosan kapcsolódó párhuzamos szelőszakaszok tételének, valamint e tételek megfordíthatóságának illetve megfordításának egy, az eddigiektől eltérő tárgyalását mutatja be. A különbözőség több tekintetben is megmutatkozik: egyrészt a témakör nem önálló fejezete a tárgyalásnak, hanem a geometriai transzformációk témakörébe szervesen beleépül, másrészt a tételek teljesen új, teljes és elemi bizonyításait adjuk közre. A tárgyalás során a vektorok segítségével definiáljuk, írjuk le a geometriai transzformációkat, és bizonyítjuk a párhuzamos szelők, szelőszakaszok tételét, illetve ezen tételek megfordításait. Célunk, hogy a meglévő tárgyalásmódok palettáját színesítsük, azoknak egy alternatíváját nyújtsuk az olvasó számára. Egyben ezen paletta „színeit” össze is hasonlítjuk egymással: a középiskolákban elterjedt két legjellemzőbb tárgyalásmódot: Hajnal: Matematika, és Hajós: Bevezetés a geometriába című művekben publikált tárgyalásait is bemutatjuk. Az már a témakört tanító tanár dolga, hogy erről a palettáról válasszon a saját meggyőződésének, ízlésének megfelelően, valamint az osztályának illetve csoportjának szintjétől, típusától, stb. függően.

NAGY TÍMEA, ROZGONYI BEATRIX

A Hajdú Sándor által szerkesztett matematika tankönyvcsalád feladatainak elemzése a nevelési-, oktatási-, képzési célok szemszögéből

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Czeglédy István

Dolgozatunk rövid bevezetővel indul, amelyben témaválasztásunkat indokoljuk. A következő részben szólunk a célokról általában, majd a nevelési-, oktatási-, képzési célok fajtáiról, megvalósításának területeiről, részletesebben pedig azokról, melyeket a tananyag tartalmán keresztül érhetünk el.

A harmadik részben a tankönyvcsalád feladatanyagából választottunk ki néhányat (természetesen a teljesség igénye nélkül) és ezeket elemezzük a célok szemszögéből.

A negyedik rész egy végső értékelés, véleményalkotás a tankönyvcsaládról.

NAVRASICS ISTVÁN, PÁSZTOR LAJOS, RÓZSAHEGYI ESZTER

Gyakorló játékok

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Kar

Konzulens: Dr. Munkácsy Katalin

Munkánkban az általános iskola felső tagozatán matematika órán alkalmazható gyakorlás néhány lehetséges formájával foglalkozunk. Speciálisan két területet kapcsolunk össze: a pozitív egészekkel való műveletek elvégzését (összeadás, kivonás) és a téglalapok területének kiszámítási módjait (összeszorzással, le-számolással). Erre a célra legmegfelelőbb eszköznek a játékot találtuk. Így az ismétléskor a gyerek nem érzi kellemetlennek a hiányosságait és a játék izgalma teszi jelentőssé a felmerülő matematikai feladatot. Jóformán a gyerek nem is veszi észre, hogy „matekozik”, nem jelent kötelességet számára. Játékainkat ismerőseink körében bemutattuk, élvezték a kicsik és nagyok egyaránt. Tervezzük a játékok továbbfejlesztését, illetve újabb játékok készítését. A jövőben szeretnénk őket tanórai keretek között is kipróbálni.

NYÖGÉRI IMRE

Csomók és topológiai játékok

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Szederkényi Antal

A csomók mindennapi életünkben szinte észrevétlenül vannak jelen. Egy átlagember számára problémát talán csak akkor jelentenek, amikor az illető néhány éves korában megtanulja a cipőfűzőjét megkötni. Az élet más területein is megtalálhatjuk őket, gondoljunk a hegymászók vagy a horgászok csomóira.

Úgy tűnhet, hogy a csomóknak nem sok köze van a matematikához. Valójában azonban rendelkezésünkre állnak olyan eszközök, amelyek segítségével vizsgálhatjuk, rendszerezhetjük őket. A dolgozat első része a topológia csomóelméleti részébe ad bepillantást, azon tulajdonságok, tételek közül mutat be néhányat, amelyek segítségünkre vannak a csomók matematikai leírásánál. A második részben szereplő játékok adták a dolgozat alapötletét. Ezeket a játékokat nevezhetjük matematikai, topológiai fejtörőknek annak ellenére, hogy a probléma nem teljesen topológiai. Martin Gardner szerint ezeknek a játékoknak megoldásához szükséges módszerek szorosan kapcsolódnak a topológiához. A megoldások fejlett térlátást, türelmet, logikus gondolkodást és kreativitást igényelnek. Ugyanakkor fejlesztik is ezeket, főleg a térlátást, amely a csomózásokkal kapcsolatban sok embernek teljesen új problémát jelent. Mivel játékokról van szó, ez remek eszköz arra, hogy a gyerekek térlátását fejlesszük, de el kell ismerni, hogy a felnőtteknek is legalább akkora problémát jelent a megoldás, mint a kisebbeknek. A dolgozatot a játékok működő modelljei teszik teljessé. Ezekkel bárki próbára teheti magát ezen a területen, aki egy kicsit is érdeklődik az ilyen jellegű feladatok iránt.

SOMOGYI ANDREA

Az origami szerepe a matematika tanításában

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Pintér Klára

Hazánkban is egyre jobban elterjed az origami, hiszen nagyon jól alkalmazható a gyerekek figyelmének lekötésére, és egyben képességfejlesztő is.

Ebben a dolgozatban azzal foglalkoztam, hogy hogyan alkalmazható az origami a gyerekek motiválására, ismereteik elmélyítésére a matematika órán.

Az origami Japánból származik kb. i.sz. 538-ban kezdtek vele foglalkozni. Ebben az időben a papír értéke az aranyéval vetekedett, ezért csak különleges szertartási célokra és ajándékozásra használták, majd fokozatosan átalakult a hajtogatás hobbivá.

Az origami a matematikai szemléltetés egyik eszköze, ezáltal elősegíti az összefüggések átlátását. A hajtogatás, ha megfelelően elő van készítve, akkor örömet szerez, megkedvelteti a bemutatott anyagot és elősegíti a matematikai fogalmak megértését és helyes használatát. Fontos momentum a origamitanításnak, hogy kreatív képességet fejleszt, ha nem maradunk meg a másolás szintjén, hanem hagyjuk a gyerekeket kibontakozni.

Készíthetünk bármilyen modellt, amely az eredeti alakzat teljes mása lehet. Általában nem is gondoljuk, hogy ezek a modellek ennél többet is jelentenek, és, hogy a hajtogatást meghatározott szabályok szerint végezzük. A hajtogatás a klasszikus origamiban négyzet alakú papírlapból indul olló és ragasztó használata nélkül. Felmerül a kérdés, hogy miért éppen a négyzet lett a kiinduló alakzat. A választ a matematikában találhatjuk meg.

Ha a hajtogatásokat alaposabban megvizsgáljuk, észrevehetjük, hogy találhatóak olyan modellek, amelyek csak az origami szerint szabályosak, a matematikában viszont nem. Ezért fontos, hogy ne fogadjunk el mindent szabályosnak, amit annak látunk.

A dolgozatban bemutatott hajtogatások nagy részét jól használhatjuk matematika órán, a többit pedig szakköri felhasználásra ajánlom. A modelleket úgy válogattam, hogy könnyen elkészíthetőek legyenek, így nagyon jól alkalmazhatóak általános iskolások körében.

Dolgozatomat igyekeztem úgy összeállítani, hogy a NAT követelményeinek megfeleljen. Bízom abban, hogy dolgozatom haszonnal forgatható és hogy további kutatásokra ösztönöz.

TÓTH ANITA, BODNÁR KÁROLY

**Néhány gyakorlatban lejátszódó folyamat és azokat leíró
függvénykapcsolatok modellezése számítógépes programmal**

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Czeglédy István

Dolgozatunk elején, a bevezetőben található a témaválasztás indoklása, a függvényfogalom kialakításához kapcsolódó elméleti összefoglaló, kitérve a függvényfogalom kialakításának fontosságára, nehézségére. Ez után a program általános leírása következik, majd annak tartalmi paraméterei évfolyamonkénti bontásban. Ez tartalmazza a program használata során alkalmazható funkciókat, és azok kezeléséhez ad részletes útmutatót néhány tantárgypedagógiai jellemzővel. Végül a várható eredményeket foglaljuk össze néhány mondatban.

VERESS MÁRIA

Absztrakt algebra általános iskolásoknak

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Pintér Klára

Az általános iskolában tanított hagyományos matematikában nagyon hiányosan szerepelnek a modern matematika elemei. A valószínűségszámítás és a kombinatorika mellett mostohán bánnak az absztrakt algebrával is. Márpedig ennek nehéz fogalmai a későbbiek folyamán érthetőbbek lesznek, ha már általános iskolás korban megkezdjük a fogalmak alapjainak lerakását. Ezt sok különböző témájú példával érhetjük el, felfedeztetve ezek közös tulajdonságait. A megszokottaktól eltérő halmazokon, a megszokottaktól eltérő műveletek tulajdonságainak vizsgálatával alakítjuk ki a fogalmakat, és ezáltal szélesítjük a gyerekek látókörét. Bemutatunk az általános iskolában ismert végtelen elemű rendszereken kívül véges rendszereket is. (Például n -ed rendű ciklikus csoportokat.)

A dolgozat 6 fejezetből épül fel:

1. Az algebrai struktúrák
2. A műveletek tulajdonságai
3. Csoportok
4. Félcsoportok
5. Gyűrűk
6. Testek

Multimédia

APONYI BENJAMIN

Oktatási segédlet készítése a CANON CLC 10 számítógépes eszközhöz. Az IMAGE-IN program és alkalmazásainak bemutatása

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Tóth Péter

A dolgozat célja egy hiánypótló jegyzet megalkotása, mely a számítástechnikában megjelent új eszközök alkalmazásának lehetőségeit kívánja bemutatni tanároknak és diákjaiknak egyaránt. Ilyen új eszközöknek tekinthetjük a különböző felbontóképességű szkennereket és képfeldolgozó szoftvereket, továbbá a gond nélkül közvetlenül a fóliára is nyomtatni tudó tintasugaras nyomtatókat.

A dolgozat bemutatja a CANON cég által kifejlesztett CLC 10-es színes tintasugaras nyomtató és szkennelő eszközt, mely alkalmas lap, 35 mm-es dia és video kép másolására. A dolgozat második részében néhány alkalmazási példán keresztül bemutatásra kerül az IMAGE-IN szkennelő és képszerkesztő segédprogram. Az IMAGE-IN program alkalmas a szkennelő által bemásolt képek editálására és újraszínezésére. Az eszköz által felkínált lehetőségeket a dolgozat konkrét, esetenként tantárgyához, illetve tantervhez kötődő példákon keresztül mutatja be. Ezen példákban jól kell tükröznie a korábbiakban már megszerzett ismereteket, gondolva itt az oktatástechnológiában és a módszertani tantárgyakban elsajátított ismeretekre. Ezen felül a dolgozat nyújt némi bevezető ismeretet a számítógépes képfeldolgozás és a színes nyomdatechnika világából is.

BERENDI JÓZSEF, DARVAS KRISZTINA, GYURINA GÁBOR
Multimédia az oktatásban
Miskolci Egyetem Dunaújvárosi Főiskolai Kar
Konzulens: Dr. Kadocsa László

A dolgozat tárgyát egy multimedialis oktatórendszer készítő program és egy a multimédia és az oktatás kapcsolatát vizsgáló elméleti rész együttesen képezik. Az elkészített számítógépes program, az EduMedia 2.0 segítségével bárki számára lehetővé válik multimédiával támogatott tananyagok elkészítése, amelyek tartalmazhatnak szöveges részt (hypertext formájában), képet, hanganyagot, mozgóképet egyaránt. Emellett foglalkozunk a multimédia oktatástechnológiai szerepével, létjogosultságával; hatékony alkalmazási lehetőségeivel az oktatásban.

TÓTH GYÖRGY, BOZÓKI GYÖRGY
Az oktatástechnológia tantárgy tananyag fejlesztése CD-ROM-on
(Multimédia formában)
Kandó Kálmán Műszaki Főiskola
Konzulens: Dr. Hassan Elsayed

Magyarországon jelenleg az oktatástechnológia és ezen belül az oktatási segéd-eszközök ill. az audiovizuális eszközök fejlesztésén több program munkálkodik. A Világbanki és PHARE hitelek segítségével elsősorban azon fáradoznak, hogy fejlesszék a tanítási-tanulási folyamat hatékonyságát, növeljék az oktatás minőségét és nem utolsósorban, hogy a CBT (Computer Based Training) módszerek minél szélesebb körben elterjedjenek. Közel száz középiskolában és tucatszámú felsőoktatási intézményben folyik a fejlesztés az említett program keretében, amelynek eredményeként a résztvevő intézmények megkapták a legkorszerűbb oktatástechnológiai eszközöket.

Az eszközök oktatásbeli felhasználásához azonban nem elégségesek a hozzájuk mellékelte leírások. Hiányoznak az eszközök használatához a pedagógiai, didaktikai és módszertani ismeretek. Ezért az a szándékunk, hogy az oktatástechnológiai tantárgy tananyagát CD-ROM-lemezen elkészítjük, amely tartalmazza a hagyományos ill. a legkorszerűbb eszközöket, beleértve az internet és a virtuális valóság alkalmazását az oktatásban. A készülő multimédia anyag használható lesz:

- A felsőoktatás területén a Tanárképző intézményekben.
- A közoktatás egyes szintjein, a tanárok önálló eszközhasználatra történő felkészüléséhez.
- A tanárok továbbképzéséhez.

DR. HORVÁTH GÁBOR, DR. KENÉZ ANDRÁS
Számítógépes multimédia az oktatásban
Simmelweis Orvostudományi Egyetem
Konzulens: Dr. Hatfaludi Ferenc

Az elmúlt néhány év technikai fejlődése tette lehetővé, hogy számítógépes információ mellett hang, grafika, animáció és beépíthető lehessen számítógépes oktatóprogramokba, egy egyszerűen kezelhető környezetbe.

Ez az úgynevezett számítógépes interaktív multimédia, ami hatalmas sikert ért el: százával készülnek és látványos enciklopédiák, lexikonok, oktatóanyagok.

Miért jó egy multimédiás oktatóanyag, mivel nyújt többet?

- A lexikális ismeretekkel együtt kép és hanginformációt is nyújt
- interaktív: a tanuló az ismeretanyagot saját tempójában, tetszőleges sorrendben tudja elsajátítani
- alkalmas dinamikus folyamatok bemutatására (pl. ultrahangos, endoszkópos vizsgálatok bemutatására)
- alkalmas a tanulás eredményességének lemérésére

Előadásunk célja bemutatni ezen új irányvonal felhasználhatóságát az orvosképzésben, elsődlegesen az önálló ismeretszerzésben.

Oktatóprogramunk témája a szerzett szivbillentyű betegségek diagnosztikája. Lexikális adatok mellett tartalmazza a betegségek kórbonctani képanyagát, szívhangokat, valamint EKG, Röntgen és Echocardiographiai felvételeken keresztül a diagnosztikai ismereteket.

FARKAS LÁSZLÓ, MIKLÓSVÁRI JÁNOS
Eger, mint borvidék
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola
Konzulens: Koczka Ferenc, dr. Forgó Sándor, Gál Lajos

Egerben tanulunk, és mivel Eger története szorosan összekapcsolódik a bor történetével, ezért választottuk az egeri borvidék bemutatását multimédiánk témájaként. Nemcsak az egeri borvidék bemutatását vállaltuk fel, hanem érintjük a szőlészet és borászat általános kérdéseit is. A multimédia használója reményeink szerint Eger városához is közelebb kerül. Igyekeztünk kerülni az unalmas szakmai részleteket, igyekeztünk közérthető és érdekes formába önteni közlendőnket, mivel ez nem szakembereknek készült, hanem a téma iránt érdeklődőknek. Úgy állítottuk össze, hogy egy általános iskolás tanuló is találjon benne érdekes és hasznos információkat.

Az iskolában tanult ismeretek kiegészítését segítheti, pl. a kémia tantárgyhoz kapcsolódik a bor kémiája menüpont, melyben megismerkedhetünk azzal a csodával, ahogyan a szőlőből bor lesz; a történelemhez a szőlő illetve bor története menüpontok rendelhetők hozzá; a technikához is segítséget nyújt, mivel a tananyag része a bor készítése; kapcsolható az irodalomhoz és ének-zenéhez is, mert a borral kapcsolatos verseket illetve dalokat is magában foglal a program; az informatika tantárgyhoz pedig szervesen köthető, mivel a program Windows alapú környezetben fut, így használata során a tanulók elsajátíthatják a Windows alapú programok futtatását, kezelését.

Médiaválasztásunk oka: úgy gondoltuk, hogy így tudjuk leghatásosabban közölni mondanivalónkat, mert amíg a program felhasználója olvassa a szöveget, addig zenéket is tudunk bemutatni, és az oldalak képekkel vannak illusztrálva. Nagy előnye ennek a médiának, hogy nem lineáris gondolatmenetű, hanem a témával kapcsolatban további információk érhetők el a hypertext jellegű szöveg alkalmazása miatt. További ok még, hogy a felhasználónak ezzel a médiával tudunk a leghatékonyabban információt közölni.

GORTVA ZOLTÁN, KOVÁCS PÁL

Reklámeszközök szemléltetése a multimédia segítségével

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Forgó Sándor, Koczka Ferenc

Az elmúlt évek, évtizedek során a marketing-kommunikáció területén bekövetkezett változások a reklám eszközrendszerét sem hagyták érintetlenül. A multimédia alkalmazása mind gyakoribb a reklám világában (bár természetesen a hagyományos eszközök szerepe még mindig jelentős). A számítástechnikai eszközök fontossága is növekedett, az Internet-hozzáférés egyre szélesebb réteg számára lehetséges, ami szintén általános reklámlehetőséggé fejlődhet.

Az eddig felsorolt tendenciák készítettek bennünket arra, hogy a reklámeszközök témakörét a hagyományos oktatási eszközök helyett multimédia segítségével dolgozzuk fel. Oktatócsomagunk elkészítésének célja, hogy széles körben (középiskolai oktatás, felnőttoktatás, távoktatás) használható szemléltetőeszközt alkossunk, amely a későbbiekben igény szerint bővíthető.

A bemutatásra kerülő reklámeszközök: TV, rádió, napilapok, magazinok, kültéri reklám, járműreklám, Direkt marketing, Internet.

KULCSÁR CSILLA

Oktatási segédlet készítése az Adobe Photoshop program alkalmazásához

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Tóth Péter

A dolgozat tulajdonképpen egy oktatási segédlet, melynek segítségével bárki könnyen elsajátíthatja az adott szoftver használatát. A szoftvert ma főleg az újságok és a reklámplakát készítő cégek használják. De a tanárok is nagyon jól felhasználhatnák pl: oktatási segédletek (fólia) készítésére. A dolgozat három részre tagolható. Az első rész a bevezetés. A második rész az Adobe Photoshop felépítését tartalmazza. Magyarozza az eszközök használatát, és a lényeges menüpontokat. A harmadik rész összetett mintapéldán keresztül mutatja be a szoftver széles alkalmazási lehetőségeit, és olyan feladatokat tartalmaz, amelyeket a dolgozat segítségével meg lehet oldani.

SALLAI GYÖRGY

Multimédia CD-ROM oktatóprogram készítése

Kandó Kálmán Műszaki Főiskola

Konzulens: Dr. Hassan Elsayed

A dolgozatom témája egy multimédia CD-ROM készítése. A CD-ROM tartalma egy olyan oktatóprogram, mely egyesíti a hagyományos oktatóprogramok funkcióit – előismeret közvetítés, alapismeretek elsajátítása, vezérlés, kompenzálás – a multimédia nyújtotta előnyökkel.

A témaválasztás a monitor gyártási technológiák áttekintésére esett, a kezdetektől – vektor monitor – a mostani SNT LCD panelekig. Azért volt szükség az összefoglaló oktatási anyagra e témában, mert az informatika szakmacsoport negyedéves perifériák tantárgyának heti óraszama – lásd Bólyai János – és az Újpesti Műszaki SZKI-t nem teszi lehetővé az adott anyag rész elsajátítását olyan szinten, hogy a tanulók használni tudják a szakirodalmakat későbbi munkájukban – Industrial Products, Electronic Products News – és nyomon tudják követni ezen szaklapokban felvázolt trendeket. Ezen kívül nem jelent meg ez ideig a tankönyvpiacon olyan összefoglaló munka, mely lefedné a tantárgy bevezetésével keletkező jegyzet hiányt.

A dolgozatomban bemutatom a számítógép nyújtotta előnyöket az oktatásban a TBT-re (Technology Based Training) alapozva. Áttekintést nyújtok az oktatás új, hatékony formájáról: a flexibilis tanulási rendszerről. – A bemutatás az angol modellen történik, mivel Angliában már régóta megvalósult ez a rendszer. – Kitekintést nyújtok a nyílt tanulás és a távoktatás előnyeire, bemutatom ezen irányzatokat megvalósító módszerek közül a TBT és CBT (Computer Based Training) nyújtotta új oktatástechnológiai lehetőséget: a multimédiát. Egy lehetséges megoldást mutatok CBT bevonására a frontális oktatásba, ezzel áthidalva az iskola keretű oktatás és a flexibilis oktatás eltérő módszereit egy oktatócso-maggal, mely technológia bázisú.

A program fejlesztését két részre bontva mutatom be, az egyik tervezés egy mérnöki munka, mellyel felhasználói felület kialakítása és annak működésének megvalósítása a cél. A tervezés másik fázisa egy pedagógiai elemzőmunka, mellyel a tananyag megválasztás, strukturálása és illesztése történik a tantárgyi követelményhez.

SINKA IMRE

Esettanulmány matematika-oktatási célú multimédia előállításához

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar

Konzulens: Dr. Molnár István, Dr. Megyesi László

Az elmúlt időszakban hazánkban a felsőoktatás területén egyre erőteljesebben tapasztalhatók bizonyos hosszú távú változások. Ezen változások az információáramlás fejlődésére, az információ emberközpontú továbbítására, valamint az oktatás hatékonyságának növekedésére egyaránt kiterjednek. Forradalmi a változás az oktatástechnikai eszközök és az oktatás-módszertan területén.

A 90-es években a multimédia megjelenése gyakorolta a legnagyobb hatást az említett területekre. Egyre több multimédiát alkalmazó oktatóprogram készítésére került sor, illetve egyre több ilyen jellegű program fejlesztése indult el. A multimédia programok az oktatás szinte minden szintjén megjelennek, és kezdeti alkalmazásaik sikerrel kecsegtetnek.

Dolgozatomban az oktatási multimédia programok tervezésének kérdését vizsgálom. Két olyan fejlesztési projektet mutatok be, amelyek a matematika oktatásának egy-egy területét célozzák meg, így kívánva hozzájárulni a szakterület fejlődéséhez. Mindkét projekt megvalósításában részt veszek.

Oktatásfejlesztés

CSANÁDI ÁGNES, GAÁL JULIANNA, MOLNÁR JUDIT

Egy tanulást segítő program tapasztalatai

Veszprémi Egyetem

Konzulens: Dr. Török Kálmánné

Az 1995/96-os tanév első félévében kérdőíves formában felmérést végeztünk az első éves gimnazisták tanulási szokásairól a veszprémi Vetési Albert Gimnáziumban. A második félév elején önkéntes alapon három csoport szerveződött. A tréning hat foglalkozást tartalmazott, melyeken tanulási technikákat segítő gyakorlatokat végeztünk. Az általunk összeállított hat foglalkozás fő témái a következők:

1. figyelem és koncentráció
2. emlékezet
3. olvasás
4. szóbeli felelet
5. nyelvtanulás
6. írás

TDK munkánk a tréning tapasztalatain kívül a kérdőívek kiértékelését és a foglalkozások részletes leírását tartalmazza.

GRNÁCSNÉ BUCHERNA ERIKA

Program az oktatástechnológiai alapképzéshez az állóképek témakörében

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Molnár Péter

Munkám egy képességfejlesztő pedagógiai program. Elkészítéséhez az ötletet a Pedagógiai programcsomag készítése című tantárgy adta, amelynek témáival az 1995/96-os tanévben kezdtem el ismerkedni. Oktatástechnológus hallgatóként vallom, hogy eredményesen tanítani, nevelni ma már nem lehet úgy, hogy ne rendelkezünk megfelelő tudással a tanítást, nevelést elősegítő eszközökről. Fontos, hogy a tanárok a tanóra menetébe dinamikusan be tudják építeni az audiovizuális eszközöket és anyagokat. Dolgozatom témáját is ennek szellemében választottam meg, figyelembe véve a megváltozott tanulási környezetet.

Munkámat elsősorban a leendő pedagógusok oktatástechnológiai felkészítésére szántam, hogy az iskolában a tanulást segítő eszközöket szakszerűen tudják használni. A „Program az oktatástechnológiai alapképzéshez” című dolgozat 5 fő részből áll:

- Tanmenet. Feldolgozási terv.
- Struktúra ábrák; célfogalom-céltevékenységi listák; fogalom-meghatározások.
- Célleírás, követelmények és fejlesztendő képességek.
- Tanári programfüzet.
- Feladatbank.

A feldolgozott téma az eddig alkalmazott megoldásoktól eltérően a követelmények teljesítését kimutató, mérést és értékelést lehetővé tevő feladatbankot is tartalmaz.

Ez a pedagógiai program felhasználható a tanárképző főiskolákon oktatástechnológiai alapképzésben, a különféle oktatástechnológiai tanfolyamokon és kis változtatással a pedagógiai asszisztens képzésben, valamint a gyermek és ifjúságvédelmi felügyelő képzésben.

HANZÁR GERGELY

Régi eszköz új szerepe. Analóg mennyiségábrázolás középiskolában

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar

Konzulens: Dr. Munkácsi Katalin, Dr. Megyesi László

A dolgozat témája az új NAT által nyújtott lehetőség kihasználása a számok és a mennyiségek közti elcsökevényesedett kapcsolat újraélesztésére.

Középiskolában a gyerekek szép lassan elfelejtik, hogy a számok mennyiség megnevezésére valók, aminek egyik legkönnyebben észrevehető következménye, hogy valószínűtlen eredményeket fogadnak el. Számukra a végeredményként kijött szám csak valóságtól távoli számjegysor.

Vitathatatlan előnyei volnának, ha a középiskolások tudatában sikerülne a számokat „újraélesztetni”. Erre kínálkozik lehetőségként az analóg számológépet, az analóg mennyiségábrázolást emberközelbe hozó logarléc tanítása, de nem a hagyományos „operáció-besulykoló” módon, hanem szinte csak hozzásegítve a diákot a működési elv kitalálásához.

Az eddig említett rendkívül fontos feladatokon kívül a logarléc mind a normálalak, mind a logaritmus fogalmának elmélyítésében jelentős szerepet vállalhatna. Az analóg számológépek pedig a fizikai vagy kémiai valóság és a matematikai képletek közötti kapcsolat átlátását javíthatnák nagy mértékben, elmélyíthetnék a függvényfogalmat, és segíthetnék az analógia fogalmának megértését.

HEVÉR TIBOR

A néma tanterv

Budapesti Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Kulin Eszter

A tantervek valamiféle társadalmi normákat, értékeket foglalnak magukban. Elvárásokat írnak elő, fogalmazznak meg mind a befogadók, mind a közvetítők számára. Az elvárásokat egy adott társadalom fogalmazza meg a benne szocializálódók számára. S ennek elsajátítására állami intézményeket hoz létre, tart fenn.

A szocializáció egyik összetevője tehát ezen – leírt, összefoglalt – elvárások által megkívánt együttélési szabályok összessége. A felnövekvő fiatalok ezen keresztül érhetik el azt a munkavégzési képességet, amire az adott társadalomnak szüksége van.

Az élő szubjektum környezetbe való beilleszkedése azonban ennél sokkal összetettebb. A környezet és a szubjektum kapcsolata során az előbbi összemérhetetlenül több információt nyújt, mint az utóbbi. Ezen jelek egy kevéske mennyisége a hivatalos tantervben is megismerendőnek minősül, míg döntő része szinte kontroll nélkül érvényesül a létrejövő kommunikációs kapcsolatban.

Dolgozatomban erre a szinte mérhetetlen jelmennyiségre koncentráltam. Megpróbáltam valamiféle szabályszerűséget felfedezni a társadalmi környezet, illetve a biológiai környezet egyénre gyakorolt hatásában, mivel alapgondolatom szerint az emberi társadalom nem képes önálló környezetszemléletet létrehozni.

Gondolatmenetem végén megállapítom, hogy bármely típusú környezet hatással van a benne élőkre. Ez a hatás nagymértékben ugyanazon szabályszerűségek következményeként, folyamatoként áll elő. Ezeket a folyamatokat, az élő már évmilliók óta alkalmazza, környezetébe való mind jobb beilleszkedését elérendő.

HIRSCH GÁBOR

Interaktív videó az oktatásban

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Tóth Péter

A Technológián Alapuló Oktatás (Technology Based Training = TBT) előtérbe kerülésével új utak nyíltak a hagyományos oktatás hatékonyságának fejlesztésére. Ennek a fejlesztésnek a határait tovább tágította a személyi számítógépek manapság tapasztalható fejlődése és elterjedése. A dolgozat bemutatja a TBT kialakulását megalapozó pedagógiai fejlesztések eredményét, ami nem más, mint a Programozott oktatás, a TBT fő felhasználási területeit és előnyeit, és a TBT-n belül az Interaktív Videos rendszerek kialakulását, fajtáit és a jövőben megjelenő új fejlesztéseket. A dolgozat egy gyakorlati példán keresztül bemutatja, hogyan érvényesülnek a didaktikai alapelvek az Interaktív Videos rendszerekben.

INÁNCSI JÓZSEF, VERÉB JÓZSEF

Véletlen feladatokat generáló, és megoldásokat előállító program

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Katona János

Az általunk készített program lényege, hogy a számítógép véletlenszerűen előállít feladatokat, amelyeket a betáplált szabályrendszer segítségével meg is tud oldani! Ezzel szinte végtelen sok feladatot kapunk, megoldással együtt.

Ezt az elvet követtük egy KRESZ oktatóprogram megírása során. A gép véletlenszerűen előállít forgalmi helyzeteket, amelyeket a tanulónak illetve vizsgázónak meg kell oldania. Mivel a szituációkat véletlenszerűen hozza létre, és nem egy előre letárolt adatbázisból táplálkozik, így ellentétben a hagyományos teszt-könyvekkel és oktatóprogramokkal, a rendszer gyakorlatilag végtelen sok forgalmi helyzetet elő tud állítani.

Beállítható a feladatok nehézségi szintje is, ami lehetővé teszi, hogy mind a kezdő (például általános iskolások) mind pedig a haladó tanulók is a tudásszintjüknek megfelelő feladatokat kapják. Természetesen a nehézségi fokozat automatikusan állítódik aszerint, hogy a vizsgázó mennyire teljesítette a követelményeket.

Minden tanulóról egyéni nyilvántartás készül, hogy ki hogyan teljesített, milyen szinten van, melyek a gyakoribb hibái stb., így fokozatosan figyelemmel kísérhető egy-egy személy munkája. Mindezeket egy könnyen kezelhető grafikus rendszerben valósítja meg. Kirajzolja például az útkereszteződést tele táblákkal, gépjárművekkel, gyalogosokkal, útviszonyokkal, rendőrrel, jelzőlámpákkal stb., tehát mindazokat a körülményeket, amelyek a valóságos életben is lehetségesek. Így tehát vizuálisan rögzül mindaz a tudásanyag, amelyet egy segédmotorkerékpárt, nagymotort, személygépkocsit, tehergépkocsit, stb. vezetni tanuló személynek feltétlenül ismernie kell. Használhatják gyalogosok is, vagy mindazok, akik régebbi KRESZ ismereteiket akarják feleleveníteni a biztonságosabb közlekedés érdekében.

JUNG PÉTER

Számítógépes algebrai és grafikai rendszerek alkalmazása a műszaki szakképzésben

Széchenyi István Főiskola

Konzulens: Dr. Nagy Tamás

A műszaki szakképzésben nagyon sok összetett, bonyolult információt, folyamatot stb. kell a tanulóknak közvetíteni. A rendelkezésre álló idő ugyanakkor közismerten korlátos. A számítógép megfelelő szoftverek felhasználásával megoldást jelenthet a fenti probléma kezelésére. A legnagyobb gondot a megfelelő szoftver kiválasztása (elkészítése) okozza. Az iskolák nagyon sok olyan nem oktatási célú szoftverrel (pl.: EXCEL) is rendelkeznek, amelyeket némi gondolkodás, módszertani tervezés után egy vagy több tantárgy oktatásához hatékonyan felhasználhatnak. Hasonló a helyzet egyes speciális műszaki (pl.: DERIVE) vagy tantárgyi alkalmazásra (pl.: CABRI) fejlesztett szoftver esetében is, azaz más, a tervezéskor még nem célzott alkalmazásokra is bevethetők. Tehát lehetőleg ne szoftver fejlesszünk (ez professzionális tevékenység, időigényes, stb.), hanem keressük a meglévők alkalmazási lehetőségeit.

A vázolt problémák vizsgálatához a műszaki szakközépiskolák gépjárműszerkezetтан tantárgyát választottuk ki. Két csoportban azonos témaköröket tanítottam számítógép segítségével és nélküle. A folyamat lezajlása után azonos mérőeszközzel vizsgáltam a tanulók tudásszintjét (nem reprezentatív mintán), véleményét a módszerrel kapcsolatban.

A minta mérete miatt a vizsgálat alapján messzemenő következtetéseket nem lehet levonni, de megállapítható volt:

- (1) A tanulók rendkívül pozitív módon reagáltak a számítógépes bemutatásra és szimulációra;
- (2) a tanulók gyorsabban megértették a magyarázatokat;
- (3) a tanár tanórai felkészülése átgondoltabb, tudatosabb lett;
- (4) a szemléltetés előkészítésére fordított idő a szoftverek megismerése után lerövidült;
- (5) a tanulók a bemutatott képek, ábrák fénymásolatait saját használatra megkapták, így könnyebbé vált az otthoni tanulásuk;
- (6) a tanítási órán a tanár többet foglalkozhatott ténylegesen a tanulókkal.

KORPONAI GYULA

Projektoktatás a mérnök-tanár képzésben

Kandó Kálmán Műszaki Főiskola

Konzulens: Dr. Szűcs Ferenc Károly

A projektoktatás a mai szakközépiskolai illetve a gyakorlati-műszaki oktatásban hazánkban is egyre hangsúlyosabb szerepet kap. Az ezen a területen újak számító pedagógiai módszer rendkívül hatékony elmélet-gyakorlati elsajátítást tesz lehetővé, ezért szorgalmazzák minél szélesebb körű elterjedését.

Bár a pedagógus részéről egy teljesen új hozzáállást, új filozófiát igényel, sőt ezen túlmenően is sok-sok munkát a projekttervek kidolgozásánál, tesztelésénél, finomításánál. A befektetett munka azonban a diákok mélyebb tudásával, gyakorlatiasabb gondolkodásával, a kreativitások növekedésével többszörösen megtérülnek.

A projektképzés tűnik jelen pillanatban a leghatékonyabb formának a műszaki-gyakorlati képzésben. A mérnök-tanár képzésben ezért fel kell készíteni a tanárjelölteket e módszer szakszerű elsajátítására, használatára.

A dolgozat be kívánja mutatni a projektoktatás általános ismérveit, kritériumait, követelményeit. Az ehhez szükséges pedagógiai ismereteket, a szakmai felkészülési módokat. Ezen túlmenően részletesen foglalkozik a műszaki szakközépiskolákban végzett projekt tevékenységek gyakorlati megvalósításával, tapasztalataival, a műszaki oktatás hatékonyságának növelési lehetőségeivel.

Hangsúlyos szerepet kap a dolgozatban a projektoktatásban való felkészítés műszaki tanárképzésben, és részletes bemutatásra kerülnek az ezen a téren elért tapasztalatok, eredmények is.

Végezetül pedig a projektoktatás fejlődési, továbbképzési lehetőségeiről is utat kíván mutatni, egy jövőképet szeretne festeni a dolgozat.

SZIGETKÖZI LÁSZLÓ

Csoportmunka tervezése Gépelemek tantárgy tömítések témaköréhez

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Dr. Tóth Béláné, Körtvélyesi Géza

A mai műszaki gyakorlatban egyre nagyobb szerepet kapnak az általános és speciális igényeket kielégítő tömítések. Így egyre nagyobb igény mutatkozik arra, hogy a tömítések a Gépelemek tantárgyon belül önálló egységként szerepeljenek. Mivel nincs lehetőség a tantárgy óraszámának túlzott növelésére, így az oktatás során olyan módszert kell alkalmazni, amely lehetővé teszi az új tananyag gyors és hatékony feldolgozását. Napjainkban központi kérdés a tanulók képességfejlesztése és az egyén sokoldalú, tudatos személyiségfejlesztése. Ezen szempontok figyelembevételével a tananyag csoportmunkában való feldolgozása a legeredményesebb. A dolgozat az ún. team „hatékonysági” csoportmunka kidolgozásával, valamint a gyakorlatban való alkalmazásával foglalkozik. Sor kerül a frontális osztálymunkában és a csoportmunkában dolgozó tanulók eredményeinek összehasonlítására, továbbá a kapott eredmények értékelésével a tapasztalatok levonására.

Technika

ÁRVA KATALIN

**Gazdálkodj okosan! Háztartásszervezés, családi pénzgazdálkodás
alapismereteinek megtanítása, játékos feladatok segítségével**

Budapesti Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Kovács Imréné dr.

A háztartástan tanításának az alsó tagozaton nagy felelőssége van az önellátásra és a családi életre való felkészítésében a napi feladatok gyakorlásában. Ugyanakkor ösztönzést adhat a tanulónak a célszerű gazdálkodás iránti érdeklődés és irány felébresztésére. Dolgozatomban azt kívánom bemutatni, hogyan képzelem el e témakör tanítását játékos feladatokkal. Úgy gondoltam, érdekesebb oly módon foglalkozni a háztartás-gazdálkodás ismereteivel, ha gazdálkodással foglalkozó társasjátékot hívok segítségül a tanításhoz. Tájékozódtem a játékboltokban, milyen társasjátékok vannak, amelyek gazdálkodással foglalkoznak. Azt tapasztaltam, hogy ezekben a játékokban napjaink felnőtt világa tükröződik. A gyerekek életkori sajátosságai miatt ezek a játékok nem alkalmasak tanítás céljára, ezért készítettem egy újat „Kis gazdálkodó” címmel. A társasjáték a gazdálkodás és háztartásszervezés alapvető ismereteinek játék keretében történő elsajátításához, felidézéséhez, a tanult ismeretek ellenőrzéséhez nyújt segítséget. A társasjáték témája: készülődés születésnapra.

A feladatok olyan tevékenységre utalnak, amelyeket a gyerekek naponta elvégeznek, vagy elvégezhetnének: bevásárlás, takarítás. A társasjátékkal tanítási órán első alkalommal az ismeretek rögzítésének időszakában találkoztak a tanulók. A társasjáték nagy érdeklődést váltott ki. A leírt szabályokat megértették és be is tartották. A játékban résztvevők a tananyaggal kapcsolatos kérdések nagy részére hibátlanul válaszoltak, tehát valóban játszva tanultak.

BALATON TAMÁS, BEZÁK TIBOR

Az atomerőművek

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Kiss László

Az atomerőművek működését, hasznosságát és hibáit bemutató programot terveztünk készíteni. A program felépítése a következő:

- cím megjelenítés
- rövid történet
- fő program:
 - az atomerőmű szerkezete
 - az atomerőmű részeinek bemutatása
 - az atomerőmű működésének bemutatása:
 - az energia útja az ércről a villamos energiáig
 - grafikonok és táblázatok
 - hasznosság, balesetvédelem, sugárzási mérlegek
 - teszt: a szinteknek megfelelően
 - nagy hangsúlyt fektettünk a környezetvédelmi ismeretszerzésre is, ami napjainkban egyre fontosabb szerephez jut.

Az új NAT (Nemzeti Alaptanterv) szerint az atomerőmű helye a 10. osztályba tehető. Véleményünk szerint a villamosenergia termeléshez és problémáihoz illeszthető, mert Magyarországon is a paksi atomerőmű jelentősen hozzájárul villamosenergia termelésünkhöz. (42%) Ez nem elhanyagolható mennyiség.

Arra törekszünk, hogy egy objektív képet mutassunk be. Szeretnénk minden felhasználóval és tanulóval megértetni, hogy szükség van atomerőművekre mindaddig, amíg jobbat fel nem találnak. Ez a lehetőség fennáll mindenki előtt.

A legcélszerűbbnek a számítógépes multimédiás megjelenítés bizonyult. Arra alapoztuk az egészet, hogy a tanulás ne kényszer, hanem öröm és játék legyen. Igaz, fontosabb szempont döntött e megvalósítás mellett, az, hogy egy interaktív tanító eszközt használjunk, ahol a lehető legtöbb érzékszerv legyen igénybevéve, úgy mint a színes képek a látás, a hang effektusok és narrátori szövegek a hallás felhasználása révén van szükség a válaszadásra, ami gondolkodást és érdeklődést igényel és nem utolsósorban, de a legutolsó helyen az ellenőrzés.

DAJKA PÉTER, HORVÁTH ZSOLT

COSMOS/M végeelemes programmal készített modellek alkalmazása a

Gépészeti ismeretek tantárgy „Szilárdságtan” témakörében

Bánki Donát Műszaki Főiskola

Konzulens: Tóth Péter

A dolgozat egy olyan új szemléltetési segédeszközt, módszert mutat be, amelynek segítségével a szakközépiskolai Mechanika tantárgy nehezen elsajátítható, bonyolult jelenségei is jól modellezhetőek. Ez az eljárás a végeelem módszer és a számítógépes program, amely ezt megvalósítja a COSMOS/M. A dolgozat felvázolja a VEM alapelveit, röviden ismerteti a COSMOS/M programot. A tananyag tartalmát, követelményeit elemezve a Statika témaköréből a Tartók statikája című modul választottuk ki. Egy kísérleti és egy kontroll csoportot választva a témakört olyan feladatok, szemléltető ábrák segítségével tanítottuk egy szakközépiskolai osztályban, amelyeket a program segítségével készítettünk, ill. mutattunk be. A modellek nagy segítségünkre voltak a feszültség-, illetve alakváltozási mező bemutatására. A legszembetűnőbb eredmények a gyengébb tanulók fejlődésében tapasztalhatók.

FÁBIÁN ZOLTÁN ATTILA

A közlekedés története – Magyarország szárazföldi közlekedésének története

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Forgó Sándor

Dolgozatom témája a szárazföldi közlekedés és közlekedési eszközök kialakulásának folyamata, jelenkori állapotának és jövőbeli lehetséges formáinak bemutatása modern információhordozó eszközön – a multimédia-számítógépen.

A téma megismerését szöveges, képi, hang és videó anyagok meghatározott logikai kapcsolatán alapuló, interaktív kezelőfelület segíti.

Dolgozatom hiánypótló jellegű, mivel az eddig megjelent könyvek, folyóiratok és más kiadványok nem foglalkoznak ilyen részletességgel a közlekedés történetével, fejlődésével.

A téma az Életvitel és Gyakorlati ismeretek tárgy általános fejlesztési követelmények majd minden részterületéhez kapcsolódik: Ismerkedés a mesterséges környezettel; A magyar és a nemzetközi technikatörténet főbb korszakai, lényeges technikai találmányok; A környezeti technika jelentősége; A technikai környezet szempontokkal irányított megfigyelése, okok és összefüggések keresése; Technikai problémák szóbeli megfogalmazása; Dokumentumismeret.

Témám szorosan kapcsolódik a Nemzeti Alaptanterv Életvitel és gyakorlati ismeretek tantárgy, technika témaköréhez is, ami a közlekedési eszközök fejlődésének történeti áttekintésével foglalkozik.

A megtanítandó fogalmak három csoportba sorolhatók: közlekedési szakkifejezések, járműtechnikai szakkifejezések, a technikatörténet nagy alkotóinak nevei, életpályája.

FEJESNÉ SZABÓ MÓNKA

Közlekedésre nevelés a 10-11 éves gyermekek körében

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Gion János

Technika szaktanári és oktatástechnológusi képzésem során több oktatási-nevelési problémával szembesültem, melyek közül néhányra tanárain segítségével szeretnék megoldást találni, valamint eredményeimet közkinccsé tenni. A felmerülő kérdések csoportosítását követően, a napi hírek, a baleseti statisztikák hallatán, a gyermekek utcán való viselkedését tapasztalva fontos feladatnak érzem az általános iskolás korú gyermekek biztonságosabb közlekedésre nevelését.

Dolgozatom célja a gyermekek fejlesztését irányító pedagógusok, szülők kezébe eredményesen alkalmazható oktatási program adása, mellyel hozzásegítik diákjainkat, gyermekeinket a biztonságos közlekedés elsajátításához.

KUNKLI ANGÉLA

A textiliák című tantervi téma pedagógiai programcsomagja 5. osztály számára

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Molnár Péter

A pedagógiai programcsomag az oktatás-nevelés összefonódó célkitűzéseinek megvalósulása érdekében szervezi meg a tanulásirányítási feladatok rendszerét, segítséget nyújtva a hatékony oktatáshoz a tanulók személyiségének fejlesztéséhez.

Célom az, hogy egy komplex tananyagrendszert ismertessek a fent leírt elvekhez, összefüggésekhez. Munkám során részletesen kidolgoztam a textiliák témakörét az általános iskolák 5. osztályának technika óráin felhasználható pedagógiai programcsomag formájában.

Ebbe a taneszközrendszerbe beletartozik minden, ami az adott témakör eredményes elsajátításához szükséges. A cél- és követelményrendszer éppoly elengedhetetlen része, mint a pedagógus számára összeállított programfüzet, a taneszközök listája vagy a tanulók teljesítményét mérő eszközök és az ehhez tartozó javítókulcs.

A bemutatásra kerülő pedagógiai programcsomagot az általam kidolgozott célrendszer megvalósításához állítottam össze úgy, hogy a követelmények megállapításához a Nemzeti Alaptanterv ide vonatkozó előírásait vettem figyelembe.

A textiliák témakörét feldolgozó programnak az a célja, hogy megismertesse a gyerekeket azokkal a textilkészítési eljárásokkal, amelyeknek segítségével különböző nyersanyagokból előállítják az általunk nap mint nap használatos anyagokat, ill. azokat, amelyeket az élet más területein alkalmaznak. Azokban a tevékenységekben pedig, amelyekben a textiliák különböző megmunkálására kerül sor, a tanulók maguk is próbára tehetik fantáziájukat, kreativitásukat és ügyességüket.

Az általam összeállított tananyag- és feladatrendszer többet tartalmaz a tantervi előírásoknak, ezáltal a pedagógusok a program alternatívítását kihasználva alkalmazhatják azt, figyelembe véve iskolájuk tárgyi feltételeit és a gyerekek téma iránt tanúsított érdeklődését, fogékonyságát.

SERÉDI BRIGITTA

Népszokások beépülése az általános iskola alsó tagozatának technika oktatásába. (Szabadon választott téma alapján)

Eötvös József Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Szücsné Horváth Anna

Szabadon választott témám egy szakkör munkája a néprajz és a kézművesség jegyében. A technikán belül a népi hagyományok felelevenítése nagyon fontos, hozzájárul a gyerek szemléletének fejlesztéséhez, általános műveltségéhez. Megismeri ezáltal szülőföldje, hazája múltját és vele a szokásait, a hiedelemvilágot, a használati tárgyakat, a tradíciókat. A néprajz így könnyen kapcsolódik a tananyaghoz, ismeretével érthetővé válnak már hagyományokra épülő alkotások, gondolatok.

Ezáltal tovább élnek értékeink, nem vesznek el a süllyesztőben. Ezenkívül a népszokások sokszínűsége, tájegységenkénti változatai a mi munkánkat is változatossá teszik. A jeles napok figyelembevétele (időjósági szokások, babonák, terménykultusz stb.) pedig a mi napjainkat is jelentősebbé, szebbé teszik. Dolgozatomban szeretném leírni az elképzelt szakkör munkáját is; azt, hogy melyik héten – természetesen a naptárnak is megfelelően –, milyen használati tárgyakat, ajándékokat, játékokat készítenénk, milyen anyagokat használnánk fel ezek megvalósításához, milyen eszközök és ismeretek szükségesek.

Ezenkívül mellékelek még egy irodalmi jegyzéket is, segítséget kívánva adni azoknak, akik később majd a témában kutakodnak. Ezenkívül leírom egy-két órának az óravázlatát is, mellékelek hozzájuk rajzokat, illetve képeket az érdeklődés felkeltése céljából.



TAKÁCS RITA

Öltözködéskultúra – divat – ésszerűség

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Gion János

A tanítási gyakorlatok alatt elkezdtem figyelni az általános iskolások öltözködését.

Az érdekelt legjobban, hogy hogyan járnak iskolába, milyen ruhát viselnek, egészségesen öltözködnek-e. Mennyire befolyásoló tényező a divat és a pénztárca. Valamint szerettem volna megtudni azt is, hogy egyes korosztályoknak mit jelent a divat, esztétika. Öltözködésükre hogyan hat a kényelem, mi ésszerű számukra.

Mivel ez egy elég átfogó téma, kérdéssort állítottam össze, hogy könnyebb legyen az értékelés. A teszt során az volt a sejtésem, hogy fontosabb a márka, mint a kényelem.

De mielőtt ezt a felmérést bemutatnám, szeretnék egy kis történeti áttekintést adni, hogy hogyan is jutottunk el a mai öltözködéshez, hisz nyilvánvaló, hogy hosszas fejlődés után alakultak ki a ma használatos technológiák, anyagok, formák.

Úgy gondolom, a tanítások során hasznosítani lehet ezeket a tapasztalatokat. Órák, szakkörök keretében megtanítható, hogyan készítsenek maguknak olcsón egészséges, mégis divatos ruhákat.

VAJDA BALÁZS

Anyagvizsgálatok az általános iskola technika óráin

Bessenyei György Tanárképző Főiskola

Konzulens: Dr. Gajdos László, Kertész Gábor

A hagyományos, tehát kerettanterv három ismeretkörének egyike: Az anyagok és átalakulásuk című művelődési anyag. Ez az ismeretkör jelentős anyagvizsgálati feladatokat jelöl, melyeket munkateremben, de nagyon szerény lehetőségek birtokában kell elvégezni. Dolgozatomban azt a célt tűztem ki, hogy olyan egyszerű – műszerek nélküli – de hatékony módozatokat dolgozzak ki, melyek megvalósítása munkateremben minden gyakorló pedagógus számára lehetőséget nyújt a tantervi feladatok elvégzésére.

A bevezetőben felvázolom a munka jelentőségét, illetve a vizsgálatok elvégzésének fontosságát hangsúlyozom.

Az első fejezetben szakmai ismertetőt adok, felsorolva az iparban általában használható anyagvizsgálati módozatokat.

A továbbiakban a tananyagban rejlő lehetőségeket vizsgálom és ismertetem az általam kidolgozott vizsgálati lehetőségeket. Itt bizonyítom azt is, hogy munkám a NAT-ba is tökéletesen beilleszthető. A kidolgozott lehetőségeket témavezetőmmel, gyakorlóiskolákban próbának vetettük alá. Így a dolgozat utolsó részében a működtetés menetét és ennek kapcsán nyert tapasztalataimat rögzítem.

VÁRADI BARNA

Digitális modellező készlet

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola

Konzulens: Kesztyűsné Dr. Dobos Katalin

A mai világban rengeteg elektronikus berendezés vesz körül bennünket, és teszi kényelmessé mindennapi életünket. A háztartásokban is kezdenek elterjedni a számítógépek.

Az egyre jobban felgyülemelő ismeretanyagot az iskolában tanítási órákon a tanítási idő hiánya miatt nem lehet napra készen átadni. Ilyenkor kerülnek előtérbe a szakkörök. Ezt a modellező készletet az elektronika iránt érdeklődő gyerekek tartott szakköröknek szánom, mert ez a készlet segít a különböző digitális áramkörök működésének megértésében az ajánlott kapcsolások segítségével. Ezen kívül a diákok a kreativitásukat használva sokféle kapcsolást összeállíthatnak a készlet adta kereteken belül. A kapcsolások összeállítása önállóan is történhet, a vezetékezési terv segítségével. Az ilyen áramkörök működése sikerélményt jelent, motiváló hatású. Megismerik az alapelemek működését. Így elmélyíthetjük elektronikai tudásukat és ösztönözhetjük őket az ilyen irányú továbbtanulásra.

A NAT szerint kilencedik és tizedik osztályban is tovább folyik a technika oktatása, ezekben az években megismerkedhetnek a digitális áramköri elemekkel, mikroelektronikával foglalkoznak, irányítás és vezetéstechnikát tanulnak. Ezekhez az anyagokhoz is alkalmazható a készlet, mint szemléltető eszköz.

A digitális modellező készlet 8 db kijelzőt, 8 db ellenállást, 8 db kondenzátort, 8 db NAND és NOR kaput, 4 db JK és D tárolót tartalmaz blokkos rendszerben. A kivezetések számozottak, így az áramkörök összeállítása nem okoz gondot.

A dolgozat elején a digitális technikához szükséges matematikai alapösszefüggésekkel foglalkozom, ezután következik az alapelemek ismertetése. Majd a modellezőkészlet részegységeit mutatom be. A dolgozat végén ajánlott kapcsolások vannak.

A készlet általános iskolai oktatásban alkalmazható a logikai áramkörök tanításához, valamint szakkörökön. A készlet könnyen elkészíthető, csak a nyomtatott áramkörök készítéséhez szükséges alapfogást kell ismerni.

Zenei nevelés

FINTORNÉ FORGONY MÁRIA

A zenei képzést akadályozó tényezők vizsgálata 0-8 éves korig

Budapesti Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Nagy Balázsné

Dolgozatom témájaként a zenei nevelést akadályozó tényezők vizsgálatát azért választottam, mert e téma jó lehetőséget kínált arra, hogy összevessem ilyen szempontból a vidék és a főváros nyújtotta lehetőségeket, előnyöket – hátrányokat.

Célom az volt, hogy tájékozódjam és képet alkothassak azokról a meghatározó elemekről, amelyek 0-8 éves korig, e rendkívül fogékony és determináns életkorban érhetik illetve fontos lenne, hogy ériék a gyerekeket.

Választott módszerem egy felmérés készítése vidéken és a fővárosban a családok, óvónők és tanítók körében.

A felmérés eredményeit párhuzamosan elemeztem vidéken és Budapesten, folyamatosan összehasonlítva azokat. A kérdésekre kapott válaszok alapján azt a megállapítást tehettem, hogy a család sajnos csak ritka esetben tölti be a zenei nevelés terén fontos szerepét. Később az óvoda programjával, objektív feltételeivel jól szolgálja azt, melynek sikeressége elsősorban az óvónő személyiségétől függ. Egy lépéssel tovább, az óvoda-iskola közötti átmenet illetve folyamatosság más sok problémát vet fel: tananyag, metódus, pedagógus képzettsége, szülői értékítélet.

Összevetve a vidéki és a fővárosi helyzetképet, kirajzolódnak a nagyfokú hátrányok a vidék szempontjából, s egyben az is, hogy a zenei nevelés, a zene szerepe minden régióban csökkent, illetve jelentős a zenei kultúráltság romlása.

FISHER EDINA

A Bartók és Kodály utáni gyermekkari kórusirodalomból

– betanítási és előadási nehézségek

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskola Kar

ifj. Sapszon Ferenc

A gyermekkórust, mint művészi kifejezőeszközt, Kodály Zoltán fedezte fel a XX. század egyetemes zenekultúrája számára. Ez a leghatásosabb eszköze a művészetre nevelésnek: teljes nemzedékeket ismert meg az aktív muzsikálásnak örömeivel, a zene forró és alázatos szeretetével. A kóruséneklés szerves részét alkotja a zenei általános iskolák munkájának. Mégis: válságban van az énektanítás Kodály országában. Rohamosan terjed a rossz zenei ízlés: a klasszikus zenét még elviselik a gyerekek, de a XX. század zenéje legtöbbször nem köti le őket. A gyerekekben ki kell alakítani a jó zene igényét, melyhez szorosan hozzátartozik a kortárs magyar gyermekkari kompozíciók egész sora.

A dolgozatban vizsgált művek a magyar gyermekkari irodalomnak csak igen piciny töredékét képezik. A felvetett betanítási és előadási nehézségek talán a legáltalánosabbak, leggyakoribbak. A ritmikai, dallami, együtthangzási problémák és ezek megoldási lehetőségeinek ismeretével a legtöbb nehézség leküzdhető, megfelelő előkészítéssel pedig a gyerekek ügyesen adagolva kapják a problémákat. Dolgozatom erre kíván rávilágítani.

GOMBÁCSY KATALIN, KONCZ EDIT, MÁRKUS EDIT
A ritmusképzés feladatai és lehetőségei az általános iskola 1. osztályában
(oktatófilm)

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Pappné Vencsellői Klára

Közeledik Kodály halálának 30. évfordulója. Napjainkban egyre többet hallani, olvasni, hogy a Módszer közoktatásunkban nem vezetett eredményre. Sokan a tanítóképzésben látják a hiba forrását. Valóban nem mindegy, hogy kik tanítják a legmeghatározóbb korban, a 3-7 éveseknek az első zenei ismereteket. Szakszerű, élményteli-e ez a tanítás? Mivel a rövidesen bevezetésre kerülő NAT önállóságot ró az éneket tanítókra is, ezért a helyi tantervek, tanmenetek használata mellett szükséges, hogy a tanítók saját lehetőségeiket figyelembe véve vezessék, tervezzék az ének-zenei nevelésüket. Ehhez példákra, mintákra van szükség. Így jutottunk a TDK körben arra az elhatározásra, hogy mivel ma már szinte minden iskola rendelkezik videóval, az írott módszertani anyag mellett filmen is bemutatunk ötleteket a gyakorlat számára. Az ének-zenei nevelés egy szeletét, az első osztály ritmusképzésének folyamatát, lehetőségét foglaljuk össze. Szervezési problémák miatt nem gyerekekkel dolgozunk a filmen, hanem csoporttársaink segítségével mutatjuk be elképzeléseinket. Úgy gondoljuk, hogy egy tanítónak is rendelkeznie kell azon képességekkel, készségekkel, melyeket tanulóiban szeretne kialakítani.

KÁPOSZTA ILONA

A Suzuki-módszer és centrumai
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Konzulens: Dr. Dombi Józsefné

A XX. század zenei nevelésére inkább a változás és sokféleség, mintsem az állandóság jellemző. Mi magyarok büszkék lehetünk a Kodály-koncepcióra, amelyet az egész világon elismernek. Ezzel egyidőben több zenei nevelési irányzat jött létre, amelyeket külföldön sikeresen alkalmaznak, de hazánkban még kevésbé ismertek.

A dolgozat ezekből az irányzatokból a Suzuki-módszert, annak alkalmazását, filozófiáját és kísérleteket mutat be.

A metódus pozitívumai – memóriatréning, szülők bevonása – színesebbé és hatásosabbá teszik a tanulást, illetve tanítást.

A tanulmány bemutatja a világon található Suzuki központokat és intézeteket. A Nemzetközi Szövetségnek 4 központja van, különböző földrészekben. Az intézetek különféle kurzusokat, nyári egyetemeket, tanfolyamokat szerveznek tanároknak, diákoknak egyaránt. A tananyag többféle hangszerre, különböző nehézségi fokra épül, amit a hallgatók, illetve oktatók számukra kedvező szinten sajátíthatnak el.

LACZI ILDIKÓ

Zeneterápia

Kecskeméti Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Oroszné Tornyai Lilla

„Mi a zeneterápia? Kiket és mi módon kezelnek zenével? Miért fontos a gyerekek életében a zene-mozgás együttes élménye? Ki is valójában Kokas Klára?”

Ilyen és ehhez hasonló kérdések foglalkoztattak, de mégis: a zeneterápiáról keveset hallottam és hiába érdeklődtem. A zenetanárok ismerték ugyan Kokas Klára munkásságát, a pszichológusok pedig tudták, hogy a zene jelentős eszköz lehet a gyógyításban, de csak saját tudományterületükön belül rendelkeztek némi ismerettel. Pedig a zeneterápia a pszichológia és az ének-zene összeolvadásából született. A zeneterapeutától ezért mindkét tudományterület mély ismeretét követeli. Számomra épp ez volt megkapó e témában. Ugyanis mind a pszichológia, mind az ének-zene különleges jelentőségű számomra, életem meghatározó tényezői. Ezért kutatómunkába fogtam, s az általam összegyűjtött anyagot dolgozat formájában foglaltam össze.

Dolgozatomban ismertetem a zeneterápia fogalmát, történetiségét és felhasználási területeit a gyógyításban.

A zene-mozgás összefüggése kapcsán külön kötetet szántam Kokas Klára pedagógiai munkásságának. Ő ugyanis olyan módszert nyújt számunkra, mely hatékonyan alkalmazható egészséges gyermekek körében is.

Szeretném, ha munkámmal ezért minél több pedagógus megismerkedhetne, és ki is próbálnák a módszer hatékonyságát. Ehhez személyes élményeim, tapasztalataim és megfigyeléseim leírásával próbálok biztatást nyújtani. Remélem eredményesen...

LATÓCZKYNÉ SIMON TÜNDE

A néphagyományok felhasználási lehetőségei ének tanítói munkámban

Comenius Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Földyné Dr. Asztalos Adrienne

A Nemzeti Alaptanterv (NAT) fontos szerepet szán a lakóhely népdalainak megismerésére. Nekünk, kisebbségben élő magyaroknak soha, semmilyen körülmények között nem szabad megfeledkezni a múlttól. Ezért tartottam fontosnak, hogy a Trianon óta Magyarországtól elszakadt, ma Szlovákiához tartozó Nagykaposon és környékén élő néphagyományokat összegyűjtsem és hasznosítsam ének tanítói munkámban.

Kérdéseim között megfogalmazódott, vajon mennyire ismerik lakóhelyünk gyermekei a régi mondókákat, rigmusokat, dalokat. Gyűjtöttem időjárással kapcsolatos rigmusokat, altatódalokat, höcögőket, nyelvtörőket, név- és falucsúfolókat.

Dolgozatomban lakóhelyem földrajzi elhelyezkedésének bemutatása után földműveléssel foglalkozó népünk életének befolyásoló tényezőjével, az időjárással kapcsolatos rigmusok ismertetésével foglalkozom. Bemutatom, hogyan lehet ének órán hasznosítani a kisgyermekek mondókait. A légzés- és beszédtechnika fejlesztésére, ritmusgyakorlatokra, dallami improvizálásra mutatok példát.

Kötelességemnek érzem, hogy leendő tanítóként vidékem néphagyományait megismerhessem, s átadjam a felnövekvő nemzedéknek, hogy ők is tovább tudják őrizni.

SZÜCS KLÁRA

A zene szerepe a beszédművelésben

Eötvös József Tanítóképző Főiskola

Konzulens: Dr. Kertész F. Benőné

Napjainkban a magyartalan hangsúly, a pongyola hangejtés, az igénytelen beszéd mód egyre terjed. A beszédművelés feladata, hogy megállítsa ezt a folyamatot. A dolgozatomban célja megmutatni, hogy éneklő hangképző gyakorlatokkal tudatosabbá tehetjük a beszédet, a beszéd szervek működését és ezáltal nagy hatékonysággal lehet elsajátíttatni a helyes beszéd alapjait.

Eredményeimet hangszalaggal és a megfigyelések leírásával bizonyítom.

Úgy érzem, hogy dolgozatomban tapasztalatait, gyakorlatait eredményesen fel lehet használni a tanítóképző főiskolák beszédművelésében. A gyakorlatok beépíthetők az óra keretébe. A gyakorlatot végző is hallja hangja minőségi változását, kiállása magabiztosabb, hitelesebb lesz, amire a pályája során nagy szüksége van.

VACZULI SZILVIA, HUSZÁR MÓNIKA, ILLÉS ANITA, KISS EDINA

A hang

Kecskeméti Tanítóképző Főiskola

Hegedűs Gábor

Témaválasztásunk oka: mivel közös érdeklődési területünk a zene és a hangok világa, ezért dolgozatunkban a hang témakört a gyerekek számára is érthetővé és megfoghatóbbá próbáltuk tenni.

E témával kapcsolatban több irodalmat és dolgozatot tanulmányoztunk, de sajnálatos módon tudomásul, hogy a gyerekek a hangok világával szinte csak biológiai és zenei téren találkoznak.

Mi a dolgozatunkat komplexebben és életközelibben építettük fel, így ügyeltünk arra, hogy a megfogalmazás hangvétele gyermekközeli, játékos, de egyben tevékenységre készítető legyen. Ezért fejezeteinket így válogattuk össze:

1. A hang fizikális tulajdonságai (keletkezése, terjedése, sebessége, erőssége, káros hatásai, stb.)
2. A természet hangjai (természeti jelenségek, növények, állatok hangjai)
3. Ember és a hang (mesterséges hangok, beszéd, hallás és ének hang)
4. Ismerkedjünk a hangszerekkel (ritmus, fúvós és vonós hangszerek)
5. Készítsünk hangszereket! (Hogyan tudnak a gyerekek saját kezűleg hangszereket készíteni, melyeket utána meg tudnak szólaltatni)

A gyakorlat is minket igazolt, lehetőségünk adódott rá, hogy dolgozatunk részeit alkalmazzuk az óvodai és iskolai gyakorlatunk során. Örömmel tapasztaltuk, hogy a gyerekek érdeklődése e témában határtalan, minden újdonsággal szívesen ismerkednek meg.

